

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 25.1.2006
KOM(2006) 30 lopullinen
I OSA

KOMISSION TIEDONANTO KEVÄÄN EUROOPPA-NEUVOSTOLLE

AIKA KIRISTÄÄ TAHTIA
Uusi kasvua ja työllisyyttä edistävä kumppanuus

AIKA KIRISTÄÄ TAHTIA: UUSI KASVUA JA TYÖLLISYYTTÄ EDISTÄVÄ KUMPPANUUS

Viime vuonna tapahtui ratkaiseva käänne Euroopan unionissa osapuolten päästyä sopimukseen uusista kasvua ja työllisyyttä vauhdittavista toimenpiteistä. Ajatusmalli, jonka mukaan yhteisiin haasteisiin on löydettävä yhteiset vastaukset, sai vuonna 2005 suurempaa kannatusta kuin koskaan aiemmin. Uudistettu Lissabonin strategia osoitti, että Euroopan kasvu- ja työllisyysstrategia voi olla – ja sen on myös oltava – muutakin kuin pelkkä osiensa summa. Euroopan johtajat tekivät Hampton Courtissa pidetyssä kokouksessa selväksi, että Eurooppaa ei voida jättää sivustakatsojaksi etsittäessä ratkaisuja maailmanlaajuisiin ongelmiin. Kokouksen osanottajat antoivat täyden tukensa Euroopan komission näkemykselle tulevista haasteista ja kunnianhimoisesta suunnitelmasta niihin vastaamiseksi. Kaikki osapuolet olivat yhtä mieltä siitä, että laajentuneen Euroopan potentiaalin täysipainoista hyödyntämistä ja kestäväen kehityksen jatkumisen turvaamista ei voida pitää itsestäänselvyytenä.

Yksimielisyyden löytyminen on vaikuttanut myös jäsenvaltioiden laatimiin kansallisiin uudistusohjelmiin. Ne tarjoavat kokonaisuutena tarkasteltuna lupaavan alun uudelle toimintamallille. Nyt on aika lisätä vauhtia ja aloittaa kansallisten ohjelmien toteutus.

On pohdittava, mitkä toimepiteet ovat kiireellisimpiä. EU:n on lisättävä tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä panostettava sen tehostamiseen ja parempaan koordinointiin. Tarvitaan Euroopan laajuista yhteistyötä, jotta tutkimustoiminta tuottaisi innovatiivisia tuotteita ja palveluita ja edistäisi siten kasvua ja työllisyyttä. Jotta eurooppalaiset yritykset ja erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset kykenisivät kilpailemaan menestyksekkäästi maailmanmarkkinoilla, joille on ominaista yhä kireämmäksi käyvä kilpailu, niiden on voitava ammentaa voimia koko Euroopan kattavilta kotimarkkinoilta. Tarvitaan markkinat, joilta on raivattu esteet ja byrokratia, joilla säännöt ovat ennakoitavissa ja joilla dynaamiset yritykset voivat menestyä.

Väestön ikääntyessä tarvitaan useampia ihmisiä työelämään, jotta eläkkeet ja terveydenhuolto kyettäisiin rahoittamaan myös jatkossa. Lisäksi tarvitaan elämänvaiheajatteluun perustuvaa työn edistämistä. Nuoret tarvitsevat apua siirtyessään työelämään. Vanhemmat tarvitsevat kohtuuhintaisia lastenhoitojärjestelyitä sekä oikeaa tasapainoa työ- ja perhe-elämän välille. Euroopalla ei ole enää varaa ihmisten jäämiseen pois työelämästä täytettyään 50.

Olemme saaneet viime aikoina lukuisia muistutuksia siitä, kuinka suuri vaikutus energialla on talouteemme. Energian tuhlaus ei voi jatkua. Uusiutuvien, saastuttamattomien energialähteiden osuutta energiankulutuksesta on kasvatettava. On panostettava kohtuuhintaisen energiahuollon turvaamiseen. Myös kilpailu voi edistää tätä tavoitetta. Euroopan on kuitenkin myös yhdistettävä voimansa turvatakseen energiahuollon rajojensa ulkopuolelta.

Nyt olemme siis selvillä tavoitteista ja keinoista, joilla niihin päästään. Vaikein vaihe eli hyvien aikomusten muuttaminen toiminnaksi on kuitenkin vielä edessä. Uudistus on otettava sekä jäsenvaltioiden että koko Euroopan talouspolitiikan peruseriaatteenksi. On olennaista, että jäsenvaltioiden ja EU:n toimenpiteet täydentävät toisiaan kasvun ja työllisyyden vauhdittamiseksi. Tämä jaettuun vastuuseen perustuva työ on saatu päätökseen vasta, kun

jokainen työntekijä, jokainen yritys ja jokainen kuluttaja voi nauttia uudistuksen tuomista eduista.

Strategian ensimmäinen toteutusvuosi antoi todellista toivoa siitä, että talousuudistus etenee ja Eurooppa on muutoksen tiellä. Jos voimme kaksinkertaistaa voimavaramme ja ottaa uudistuksen ensisijaiseksi tavoitteeksi, uudistettu Lissabonin strategia tarjoaa todellisen käännekohdan Euroopan kasvua ja työllisyyttä edistävässä prosessissa. Olemme yhdessä vastuussa tämän tavoitteen toteutumisesta.

On aika kiristää tahtia.

José-Manuel Durão Barroso

TIIVISTELMÄ

Lissabonin strategia on siirtynyt uuteen vaiheeseen. Viime vuosi merkitsi uutta alkua ja muutosta Lissabonin strategian toteutuksessa. Nyt on keskityttävä tuloksiin. Antamalla kansalliset uudistusohjelmat jäsenvaltiot ovat ottaneet itselleen uutta vastuuta eli sitoutuneet täsmällisesti määritettyihin toimiin. Yhteisön Lissabon-ohjelmassa täsmennetään kansallisia, alueellisia ja paikallisia toimenpiteitä täydentävät EU:n tason toimenpiteet.

Kansalliset uudistusohjelmat tarjoavat hyvän perustan uudistusten viemiselle eteenpäin. Painopisteen asettamiselle kasvuun ja työllisyyteen on pakottava tarve. EU:n pääasiallisista haasteista vallitsee laaja yksimielisyys. EU:n tason toimet ovat jo käynnissä ja saavat uutta vauhtia, kunhan EU:n menosuunnitelmat vuosiksi 2007–2013 on lyöty lukkoon. Välineet ovat siis jo valmiina, ja kansalliset ohjelmat hyvässä vauhdissa. Nyt tarvitaan poliittista tahtoa, jotta kasvua ja työllisyyttä koskevat sitoumukset alkavat tuottaa toden teolla tuloksia. On aika kiristää tahtia.

Kansalliset ohjelmat on nyt toteutettava, kunhan niille on saatu kansalaisten tosiasiallinen tuki. Se ei tapahdu yhdessä yössä. Kansalaisille on annettava paremmin tietoa siitä, miksi EU:n kasvu- ja työllisyysstrategia on pitkällä aikavälillä paras tie kohti hyvinvointia ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

Ohjelmia on lujitettava siten, että uudistus kattaa kaikki kasvuun ja työllisyyteen liittyvät keskeiset politiikanalat kaikissa jäsenvaltioissa. Kuten Euroopan johtajien Hampton Courtissa pidetty kokous osoitti, on joitakin avainaloja, joiden kehitykseen Eurooppa voi vaikuttaa toiminnallaan ja joilla rohkea päätöksenteko voi antaa uutta vauhtia uudistukselle:

- Ratkaiseva lisäys tutkimus- ja innovaatiotoimintaa koskeviin investointeihin mahdollistaa sen, että Eurooppa kykenee tarjoamaan tavarat ja palvelut, joita kansalaiset haluavat. Tämä edellyttää julkisten investointien lisäämistä, nykyinvestointien suuntaamista tutkimukseen ja innovaatioihin ja jäsenvaltioiden toiminnan parempaa koordinoitua. On myös tärkeää luoda otolliset olosuhteet innovaatioita tuottavalle tutkimustoiminnalle ja kasvun vauhdittamiselle. Huippututkimuksen tuloksia ei saa vesittää asettamalla tarpeettomia esteitä kaupalliselle käytölle tai rajoittamalla yliopistojen toimintaedellytyksiä.
- Euroopan liiketoimintapotentiaalin vapauttaminen merkitsee sellaisen liiketoimintaympäristön luomista, jossa kannustetaan yritysten perustamista ja laajentamista. Euroopan on luotettava yrittäjien menestymismahdollisuuksiin raivaamalla esteet uusien yritysten perustamisen tieltä. Jäsenvaltioiden hallitusten on pyrittävä helpottamaan yritysten tilannetta kaikissa kehitysvaiheissa keventämällä byrokratiaa siten, että pk-yritykset voivat kehittää toimintaansa sekä kotimaassaan että rajojen yli, ja helpottamalla rahoituksen hankintaa.
- Väestön ikääntyminen tarkoittaa sitä, että yhteiskunnalla on oltava valmiudet auttaa useampia ihmisiä pääsemään työelämään, pysymään pidempään työmarkkinoilla ja työskentelemään tavalla, jossa heidän vahvuutensa pääsevät parhaiten oikeuksiinsa. Tämä edellyttää työllisyyspolitiikkaa, joka tukee ihmisiä työnhaussa elämän eri vaiheissa ja poistaa työmarkkinoille pääsyn esteet. Ihmisillä on oltava oikeat taidot oikeaan aikaan, he tarvitsevat apua sopeutumisessa muutokseen ja uusien mahdollisuuksien kartoituksessa ja heidän on kyettävä nivomaan työelämän

vaatimukset yhteen muun elämänsä kanssa.

- Turvattu ja kohtuuhintainen energiahuolto on yksi tärkeimmistä kasvun kimmokkeista. Energia on kuitenkin rajallinen luonnonvara, jota on vaalittava huolellisesti. Tarvitaan Euroopan laajuista energiapolitiikkaa todellisten sisämarkkinoiden toteuttamiseksi, energiatehokkuudesta ja uusiutuvien energialähteiden käytöstä saatavan hyödyn maksimoimiseksi ja energiahuollon turvaamiseksi EU:ssa ja sen ulkopuolella.

Kansallisella tasolla saatavat kokemukset osoittavat, mikä on mahdollista ja mitä on tehtävä. Jäsenvaltioiden olisi käytettävä hyväkseen tätä potentiaalia ja panostettava enemmän kumppaneidensa kokemusten hyödyntämiseen.

Kun kansalliset ohjelmat on saatu kaikilta osin käyntiin, seuraavassa vaiheessa olisi keskityttävä toimiin, jotka mahdollistavat vauhdin pitämisen ennallaan:

- Komissio kehottaa Eurooppa-neuvostoa sitoutumaan määrättyihin ajallisesti rajattuihin toimiin, jotka liittyvät tutkimus- ja koulutusmenoihin, yritysten perustamisen ja toiminnan helpottamiseen, työttömien avustamiseen työnhaussa, lastenhoitoon sekä yhdenmetyt energiapolitiikan kehittämiseen Euroopalle. Kansalaiset, työntekijät ja yrittäjät on saatava vakuuttuneiksi siitä, että politiikan tarkoituksena on tukea heitä tavoitteidensa saavuttamisessa eikä jarruttaa heidän kehitystään.
- Pyrkimyksiä kansalaisten tuen saamiseksi ohjelmille olisi lisättävä. EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että nimenomaisesti tätä tarkoitusta varten laaditaan viestintästrategia, jota laadittaessa kuullaan kaikkia kansallisia, alueellisia ja paikallisia sidosryhmiä. Työmarkkinaosapuolille olisi myös varattava erityisasema tässä prosessissa.

SISÄLLYSLUETTELO

Aika kiristää tahtia: uusi kasvua ja työllisyyttä edistävä kumppanuus	2
--	----------

I osa – Aika kiristää tahtia.....	7
-----------------------------------	---

1. Muuttuva Eurooppa: kasvua ja työtä Euroopan tulevaisuuden hyväksi	7
2. Strategian toteuttaminen: poliittinen ratkaisu	9
2.1. Yhteisön Lissabon-ohjelma.....	9
2.2. Kansalliset uudistusohjelmat.....	10
2.2.1. Eri politiikanlohkoja koskevat arvioinnit.....	11
2.2.2. Yleiset päätelmät.....	15
3. Aika kiristää tahtia: neljä kasvua ja työtä tukevaa toimenpidettä	16
3.1. Suurempi panostus osaamiseen ja innovointiin	17
3.2. Erityisesti pk-yritysten liiketoimintapotentiaalin vapauttaminen	19
3.3. Vastaaminen globalisaation ja väestön ikääntymisen haasteisiin	21
3.4. Kehitys kohti tehokasta ja yhdennettyä EU:n energiapolitiikkaa	23
4. Jatkotoimet keväällä 2006 kokoontuvan Eurooppa-neuvoston jälkeen.....	25
4.1. Kansallisten uudistusohjelmien toteutus ja seuranta:.....	25
4.2. Yhteisön toiminnan toteutus	26
4.3. Kaikkien osapuolten mobilisointi tukemaan yhteisiä tavoitteita	26

Lisäys – Havainnollistavia esimerkkejä kasvu- ja työllisyystavoitteita tukevista jäsenvaltioiden politiikoista ja toimenpiteistä erityisesti jaksossa 3 yksilöidyillä neljällä painopistealalla.....	28
--	----

I osa – Aika kiristää tahtia

1. MUUTTUVA EUROOPPA: KASVUA JA TYÖTÄ EUROOPAN TULEVAISUUDEN HYVÄKSI

Elämme nopeasti muuttuvassa ja keskinäisten riippuvuuksien maailmassa. Tämä tarjoaa meille monia mahdollisuuksia mutta tuo tullessaan myös monia haasteita, jos tavoitteenamme on vauraan ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan turvaaminen. Tärkein tavoitteemme eli kasvun ja työllisyyden edistäminen edellyttää ennen kaikkea politiikkaa, jossa otetaan kaikilla tasoilla huomioon nykyiset suuntauksiset kuten globalisaatio ja väestön ikääntyminen. Tämä on ainoa keino onnistua talouden nykyaikaistamisessa ja eurooppalaisten arvojen ajamisessa sekä Euroopassa että sen ulkopuolella. Tuloksekas toiminta puolestaan voi palauttaa luottamuksen siihen, että kykenemme täyttämään kansalaisten odotukset.

Maaliskuussa 2005 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kevätkokouksessa EU:n johtajat asettivat **kasvun ja työllisyyden** etusijalle Euroopan poliittisten painopistealueiden joukossa. **Uudistettu Lissabonin strategia** sisälsi uuden sitoumuksen yhteisen tuen antamisesta rakentavalle uudistusohjelmalle. Lähtökohtana oli päätelmä, että onnistuminen riippuu kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta, jossa hyödynnetään kaikki saatavilla olevat keinot ja joka kattaa jokaisen jäsenvaltion joka kolkkan.

Sitoumus sai lisää painoarvoa jäsenvaltioiden sopimista kasvun ja työllisyyden yhdenmetyistä suuntaviivoista¹, joihin sisältyy selkeä toimintasuunnitelma kansallisten uudistusten suunnittelemista varten, ja Hampton Courtissa lokakuussa pidetystä epävirallisesta kokouksesta. EU:n johtajat pohtivat Hampton Courtin kokouksessa, kuinka eurooppalaisia arvoja voitaisiin käyttää tukena talouden ja yhteiskunnan nykyaikaistamisessa ja haasteiden kohtaamisessa leimallisesti eurooppalaiseen tapaan. Viime vuoden lopulla Eurooppa-neuvostossa aikaansaatu sopimus rahoitusnäkymistä oli toinen askel eteenpäin. Kun sopimukselle on saatu Euroopan parlamentin hyväksyntä, avautuu uusia investointimahdollisuuksia Euroopan talouden uudistamiseksi.

Yhteinen näkemys tarvittavista toimenpiteistä perustuu vankkaan yksimielisyyteen aina korkeimpaa tasoa myöten. Euroopan on hyödynnettävä kaikki käytettävissä olevat toimintamallit ja keinot. Sillä ei ole varaa valita niiden joukosta pelkästään poliittisesti korrekteja vaihtoehtoja. Vakaa makrotalouspolitiikka on olennainen vaatimus kasvupotentiaalin hyödyntämiseksi. Eurooppa tarvitsee lisäksi investointeja, innovaatioita ja työpaikkoja puoleensa houkuttelevan toimintaympäristön, jossa eurooppalaisten luovuus pääsee oikeuksiinsa. Liiketoiminnan vapauttaminen tarpeettomista hallinnollisista rasitteista ja vanhanaikaisesta byrokraattisesta valvonnasta kannustaa uusien yritysten perustamista, helpottaa olemassa olevien yritysten laajentumista ja luo uusia työpaikkoja. Yksityisten ja julkisten investointien kasvu ja tehostaminen tukee osaamistalouden luomista kannustamalla tutkimusta ja ammattitaitoa, jotka puolestaan edistävät sosiaalista osallisuutta ja parantavat ansiotasoa pidemmän ja terveemmän työelämän ajan. Ekoinnovaatioiden tukeminen ja ympäristötekniikan levittäminen edistävät kestävyttä ja kasvua. Työmarkkinoiden ja sosiaaliturvajärjestelmien uudistamisen ansiosta työssäkäyviä ihmisiä on enemmän, muutoksiin on helpompi mukautua, tuottavuus on suurempi ja talouskasvu on kestävämpää ja

¹ EUVL L 205, 6.8.2005.

oikeudenmukaisempaa. Jos WTO-sopimusneuvotteluissa päästään vuoden 2006 loppuun mennessä toivottuun tulokseen, maailmankauppaa voidaan muuttaa avoimemmaksi, mikä luo uusia kasvumahdollisuuksia ja parantaa kilpailukykyä unionissa ja sen ulkopuolella. Näihin tavoitteisiin on pyrittävä ottaen huomioon kestävän kehityksen vaatimukset.

Ensimmäisessä vaiheessa on kehitetty **tavoitteiden toteuttamiseksi** tarvittavat välineet. Tämä edellyttää kumppanuutta ja oikeanlaisia ja oikealla tasolla toteutettuja toimenpiteitä.

- Jäsenvaltiot ovat laatineet kansalliset uudistusohjelmansa yhdenmukaisesti suuntaviivojen perusteella. Kyseiset ohjelmat ovat Lissabonin strategian toteutuksen pääasiallinen väline. Ohjelmat sisältävät luettelon kansallisista sitoumuksista ja vertailun lähtökohdat, joiden perusteella voidaan seurata edistymistä tulevien kuukausien ja vuosien aikana.
- Neuvosto, Euroopan parlamentti ja komissio pohtivat yhteistyössä kasvu- ja työllisyysohjelman onnistumisen edellyttämiä toimia yhteisön tasolla. Joulukuussa 2005 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston hyväksymä yhteisön Lissabon-ohjelma² on johtanut huomattavaan määrään tärkeitä ehdotuksia, jotka täydentävät jäsenvaltioiden tekemiä aloitteita.

Monilla aloilla toimien painopiste on **jäsenvaltioiden** (tai alueellisella tai paikallisella) **tasolla**. Esimerkkinä tästä ovat työllisyys- ja työmarkkinapolitiikat, joissa myös työmarkkinaosapuolet ovat tärkeässä asemassa. Vaikka toimia toteutetaan paikallisella, alueellisella tai kansallisella tasolla, niillä on kuitenkin vaikutuksia myös koko Euroopan tasolla. Yhtenäismarkkinoiden luoman keskinäisen riippuvuuden vuoksi jopa parhaiten suoriutuvat taloudet joutuvat kärsimään toisten puutteista.

Yhteiset haasteet merkitsevät samalla kuitenkin, että niihin voidaan pyrkiä löytämään myös yhteiset vastaukset. Hallitukset pyytävät aivan liian harvoin kumppaneitaan esittelemään ideoita tai ratkaisuja. Jokainen maa pystyy antamaan esimerkkejä hyvistä ideoista ja kokemuksista. Kansallisiin uudistusohjelmiin sisältyy paljon osaamista ja kokemuksia, jotka voidaan jakaa ja joita voidaan levittää. Lissabonin strategian lisäarvoa pystytään hyödyntämään parhaiten ottamalla nämä parhaat käytännöt käyttöön täysimääräisesti. Tässä kertomuksessa ehdotetaan aluksi keskeisiä toimenpiteitä, joista muodostetaan yhteinen ohjelma kansallisille toimille.

Lisäksi on olemassa tavoitteita, joita jäsenvaltiot eivät pysty saavuttamaan yksinään vaan jotka edellyttävät toimintaa **yhteisön tasolla**. Monien kansallisella tasolla tehtyjen aloitteiden onnistuminen riippuu jäsenvaltioiden pyrkimysten tukemisesta yhteisön toimilla ja yhteisön varojen käytöstä Euroopan kehittämiseen houkuttelevaksi elin- ja työympäristöksi. Euroopan komissio on sitoutunut viemään tätä ohjelmaa eteenpäin.

Kumppanuudessa on nyt käynnistettävä uusi vaihe. Välineet ovat jo valmiina. Yhteisymmärrys on saavutettu. Jos Lissabonin strategialla halutaan saada aikaan ratkaiseva muutos, painopiste on nyt siirrettävä toteutukseen.

Tässä tiedonannossa kevään Eurooppa-neuvostolle luodaan katsaus Euroopan kasvua ja työllisyyttä koskevan uuden dynamiikan luomisen edistymiseen:

² KOM(2005) 535 lopullinen.

- Ensimmäisessä osassa arvioidaan uudistusohjelmien valmistelua ja kuvataan joitakin Eurooppa-neuvoston hyväksyttäväksi esitettyjä tärkeimpiä aloitteita. Liitteenä oleva esimerkkiluettelo kansallisista aloitteista ja toimenpiteistä osoittaa, kuinka kansallisella tasolla saatujen kokemusten vaihdosta voidaan saada todellista vastavuoroista hyötyä.
- Toisessa osassa arvioidaan yksityiskohtaisesti kansallisia uudistusohjelmia, esitetään niiden vahvuudet sekä osoitetaan kohtia, joita jäsenvaltioiden olisi tarkasteltava uudelleen ja saatettava ajan tasalle. Toisessa osassa arvioidaan myös euroalueen tilannetta.
- Liitteessä I analysoidaan yksityiskohtaisemmin kansallisiin uudistusohjelmiin sisältyviä makrotaloudellisia, mikrotaloudellisia ja työllisyyttä koskevia kysymyksiä. Työllisyyttä koskevaa osuutta on tarkoitus käyttää yhteisen työllisyysraportin laatimisen perustana.

2. STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN: POLIITTINEN RATKAISU

Kaksi Lissabonin strategian toteuttamisen tärkeintä välinettä ovat yhteisön Lissabon-ohjelma, jossa luetellaan suositeltavimmat yhteisön tasolla toteutettavat toimenpiteet, ja 25 kansallista uudistusohjelmaa, jotka sisältävät kunkin jäsenvaltion ratkaisut niiden yksilöimiin tärkeimpiin haasteisiin. Parhaiden tulosten aikaansaamiseksi näitä välineitä on käytettävä rinnakkain.

2.1. Yhteisön Lissabon-ohjelma

Kuusi kuukautta sitten hyväksytyn yhteisön Lissabon-ohjelman toteutuksessa on tähän mennessä edistytty merkittävästi. Komissio on hyväksynyt jo kaksi kolmasosaa suunnitelluista toimista. Lainsäädäntöehdotusten käytännön vaikutukset näkyvät kuitenkin vasta sitten, kun neuvosto ja parlamentti ovat ne hyväksyneet. Lisäksi monet rahoitustoimet riippuvat vuosien 2007–2013 rahoitusnäkymien lopullisesta hyväksymisestä ja niiden soveltamisesta.

Yhteisön Lissabon-ohjelmaan sisältyy monia tärkeitä aloitteita, joiden tavoitteena on edistää ratkaisevasti tutkimuksen ja innovoinnin rajatylittäviä vaikutuksia ja vähentää eurooppalaisen tutkimustoiminnan pirstaleisuutta. Tällaisia aloitteita ovat seitsemäs tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja esittelyn puiteohjelma sekä kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelma. Komissio on myös tehnyt tiedonannossaan ”Lisää tutkimusta ja innovaatiota – Yhteinen lähestymistapa”³ konkreettisia aloitteita parantaakseen tutkimus- ja innovointiympäristöä Euroopassa. Seitsemännessä puiteohjelmassa esitellään uusi tutkimustukimalli: yhteiset teknologia-aloitteet, jotka perustuvat julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin. Niillä tuetaan lupaavaa uutta tutkimustoimintaa ja annetaan Euroopan teollisuudelle etulyöntiasema monilla aloilla kuten vety ja polttokennot, ilmaliikenne, innovatiiviset lääkkeet ja nanoelektroniikka. Galileo-satelliittinavigointijärjestelmä sekä integroitujen rautatie- ja lentoliikenteen hallintajärjestelmien kehittäminen ovat myös esimerkkejä huippuosaamiseen perustuvista teollisista hankkeista, joilla on vahva eurooppalainen ulottuvuus.

T&K-toimintaan myönnettäviä valtiontukia koskevan yhteisön kehyksen uudistaminen suunnitellulla tavalla helpottaa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien muodostamista ja lisää T&K-toimintaan tehtäviä yksityisiä investointeja. Ohjelmaan sisältyy myös toimia, joiden tavoitteena on edistää ekoinnovointia ja ympäristötekniikan käyttöönottoa. Kehys voidaan laajentaa kattamaan erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten

³ KOM(2005) 488 lopullinen.

innovaatiotoiminnan tukemiseen sovellettavat uudet säännökset. Lisäksi olisi helpotettava valtion toimintaa, jonka tarkoituksena on tukea äskettäin perustettuja innovatiivisia yrityksiä sekä suoran rahoitustuen että riskipääomarahoituksen saannin helpottamisen kautta. Merkittävä askel yhteisön Lissabon-ohjelman toteuttamisessa on myös komission kehittämä uusi yhtenäisempi teollisuuspolitiikka, jonka avulla parannetaan tehdasteollisuuden toimintapuitteita. Tehdasteollisuus työllistää yli 34 miljoonaa ihmistä, ja sen osuus EU:n yksityisen sektorin T&K-menoista on yli 80 prosenttia.

Monien yhteisön Lissabon-ohjelmaan sisältyvien toimien tavoitteena on tehdä Euroopasta houkuttelevampi paikka investoijille ja työntekijöille. Toimien tavoitteena on muun muassa saattaa loppuun palvelujen sisämarkkinoiden toteutus, viedä eteenpäin sääntelyuudistusta, parantaa taloudelliseen toimintaan sovellettavia vero- ja tullijärjestelyitä sekä markkinoillepääsyä ja lisätä kilpailua erityisesti energia- ja rahoituspalvelujen markkinoilla, joita komissio tutkii parhaillaan.

On tehty lainsäädäntöehdotuksia yhtenäisen maksualueen luomiseksi EU:hun, jotta rajat ylittävät maksut voitaisiin suorittaa yhtä helposti ja yhtä edulliseen hintaan kuin kotimaan maksut. Yksistään tällä tavoin EU voisi säästää 50–100 miljardia euroa vuodessa. Yksi merkillepantava aloite on myös riskipääomarahoituksen saannin parantaminen erityisesti pk-yritysten keskuudessa. Yhteisön uudet rahoitusmuodot (esimerkiksi takuurahoitus ja riskipääomainvestoinnit) otetaan käyttöön kilpailukykyä ja innovointia koskevassa ohjelmassa. Kyseinen ohjelma edistää myös energian tarjontaa (erityisesti uusiutuvat energialähteet) ja kysyntää (energiatehokkuuteen vaikuttavien toimenpiteiden avulla) parantavien innovatiivisten ratkaisujen saattamista markkinoille. Komissio on lisäksi ehdottanut kunnianhimoisia toimenpiteitä, joilla tuetaan uusien ja parempien työpaikkojen luomista poistamalla liikkuvuuden tiellä olevia esteitä, ottamalla käyttöön yhteinen lähestymistapa taloudellisista syistä tapahtuvaan maahanmuuttoon ja toteuttamalla toimia talouden rakenneuudistuksen sosiaalisten vaikutusten tasoittamiseksi.

Yhteisön toimielimet ja jäsenvaltiot ovat yhdessä vastuussa sääntely-ympäristön laadusta. Komissio on tehostanut toimiaan yhteisön lainsäädännön laadun parantamiseksi. Näiden toimien vaikutus on luonnollisesti suurempi, jos jäsenvaltiot ponnistelevat yhtä määrätietoisesti omien kansallisten sääntöjensä laadun parantamiseksi sekä kansalaisilta ja yrityksiltä veloittettavien hallinnollisten kulujen alentamiseksi.

2.2. Kansalliset uudistusohjelmat

Lähestulkoon vuosi kasvua ja työllisyyttä koskevan uuden Lissabonin strategian käynnistämisen jälkeen kumppanuuden ensiaskeleet vaikuttavat lupaavilta. Vastuualueet on määritelty selkeästi. Kaikki jäsenvaltiot ovat laatineet kansalliset uudistusohjelmansa yhdenmittyjen poliittisten suuntaviivojen perusteella. Kansalliset uudistusohjelmat ovat tärkeimmät välineet uuden Lissabonin strategian toteutuksessa. Yhdenmetyt suuntaviivat konkretisoituvat kansallisissa uudistusohjelmissa, joiden toteutus on jäsenvaltioiden vastuulla. Se, että jäsenvaltiot ovat saaneet laadituksi ohjelmansa usein hyvinkin lyhyiden määräaikaisten kuluessa, on ollut ensimmäinen merkittävä haaste.

Uuden kumppanuuden mukaisesti kaikki jäsenvaltiot ovat nimenneet Lissabonin strategian kansalliset koordinaattorit helpottaakseen yhteistyötä ja varmistaa toiminnan näkyvyyden. Monet jäsenvaltiot ovat myös laatineet kansalliset uudistusohjelmansa siten, että ne ovat pystyneet rationalisoimaan valtionhallintonsa sisäisen koordinoinnin. Komissio puolestaan on pitänyt tiiviisti yhteyttä kansallisten uudistusohjelmien valmistelusta vastaaviin

kansallisiin viranomaisiin ja auttanut niitä mahdollisuuksiensa mukaan kansallisen politiikan eri osa-alueiden kehittämisessä.

Komissio on arvioinut huolellisesti kunkin kansallisen uudistusohjelman ottaen huomioon talouspoliittisen komitean ja työllisyyskomitean työn.⁴ Toisessa osassa arvioidaan yksityiskohtaisesti kutakin kansallista ohjelmaa, esitetään niiden vahvuudet sekä mainitaan seikat, joita olisi kehitettävä edelleen ja lujitettava. Komissio kehottaa jäsenvaltioita ottamaan huomioon seikat, joita päätelmissä korostetaan. Komissio kiinnittää niihin erityistä huomiota jäsenvaltioiden kanssa käytävissä jatkokeskusteluissa ja kansallisten uudistusohjelmien toteuttamisen seurannassa vuonna 2006.

Prosessin lujittamiseksi ja vakauttamiseksi komissio ehdottaa, että kansallisten ohjelmien perustana käytetyt yhdenmetyt suuntaviivat pidetään voimassa. Komissio on lisäksi päättänyt olla antamatta virallisia maakohtaisia suosituksia kansallisten uudistusohjelmien perusteella. Meneillään on ensimmäinen kumppaanuusvuosi. Kansallisten uudistusohjelmien integrointi kansalliseen politiikkaan ja rakenteisiin vie jonkin aikaa. Komissio pitää erittäin tärkeänä vahvan luottamus- ja yhteistyösuhteen muodostamista jäsenvaltioiden kanssa. Suhteen perustana on, että jäsenvaltiot vastaavat itse ohjelmista. Komissio ei kuitenkaan näe estettä käytettävissään olevien välineiden (esimerkiksi maakohtaisten suositusten antaminen) hyödyntämiselle, jos se katsoo sen edistävän Lissabonin strategian sujuvaa toteutusta.

Vaikka aikataulu on tiukka, useimmat jäsenvaltiot ovat työskennelleet ahkerasti saadakseen kansalliset parlamentit, sidosryhmät sekä alue- ja paikallisviranomaisten edustajat mukaan kansallisten ohjelmien valmisteluun. Koska Lissabonin strategia on keskipitkän ja pitkän aikavälin toimintasuunnitelma ja edellyttää käytännön soveltamista, parlamenttien, paikallishallitusten, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan jatkuva osallistuminen on erittäin tärkeää. Yleisen hyväksynnän edellytyksenä on, että kansalaiset ja yrittäjät pitävät uudistusta tarpeellisena ja uskovat sen parantavan heidän elämäänsä. Tällainen omavastuu saavutetaan vain, jos he voivat osallistua uudistuksen valmisteluun joko suoraan tai heitä edustavien organisaatioiden välityksellä. Vielä on paljon tehtävää kansalaisten vakuuttamiseksi siitä, että uudistuksilla lisätään ja jaetaan vaurautta, ja kansalaisten saamiseksi mukaan prosessiin. Tämä edellyttää suuria ponnisteluja niin jäsenvaltioilta kuin EU:n toimielimiltä.

2.2.1. Eri politiikanlohkoja koskevat arvioinnit

Yhdenmetyissä suuntaviivoissa luetellaan kolme poliittista painopistealuetta: makrotaloudellinen ulottuvuus, mikrotaloudellinen ulottuvuus ja työllisyyteen liittyvä ulottuvuus. Kansallisista uudistusohjelmista voidaan tehdä näitä painopistealueita koskevia päätelmiä.

⁴ Talouspoliittinen komitea: Selvitys Lissabonin strategiaan liittyvistä kansallisista uudistusohjelmista vuodeksi 2005, ECFIN/EPC(2005)REP/55392, saatavilla osoitteessa http://europa.eu.int/comm/economy_finance/epc/documents/2005/nationalreports/nrp_report_en.pdf. Työllisyyskomitean nk. Cambridge-tutkimuksen mukaiset maakohtaiset arvioinnit kansallisten uudistusohjelmien työllisyysosioista ovat saatavilla osoitteessa http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_strategy/emco_en.htm.

- Budjettikuri voidaan katsoa tärkeimmäksi jäsenvaltioiden yksilöimäksi makrotaloudelliseksi haasteeksi. Tarkastelun lähtökohtana on yleensä julkisen talouden kestävyys. Eläke-, terveydenhuolto- ja työmarkkinauudistukset sekä julkisen talouden lyhyen aikavälin vakauttaminen ovat keinoja varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys ikääntyvissä yhteiskunnissa. Yksi tähän liittyvistä haasteista on julkisen talouden laadun parantaminen, johon pyritään yleensä julkisen hallinnon tehostamiseen tähtäävillä toimenpiteillä. Eräät uudet jäsenvaltiot ovat määrittäneet euron käyttöönoton tärkeimmäksi poliittiseksi haasteeksi, joka edellyttää julkisen talouden vakauttamista ja inflaatiotasojen lähentämistä euroalueen tasoihin. Muita jäsenvaltioiden mainitsemia makrotaloudellisia haasteita ovat esimerkiksi maksutase ja hintavakaus.
- Jäsenvaltiot pyrkivät tasapainottamaan julkista talouttaan yleensä mieluummin menoleikkauksin kuin veronkorotuksin, vaikka leikkausten kohteesta ei useinkaan ole selvyyttä. Monet maat ja varsinkin monet euroalueeseen kuuluvat maat eivät kuitenkaan ole määrittäneet riittävän yksityiskohtaisesti toimenpiteitä julkisen talouden vakauttamiseksi lyhyellä aikavälillä. Näyttää siltä, että useimmat jäsenvaltiot aikovat parantaa julkisen talouden laatua varaamalla julkisia varoja infrastruktuuriin, osaamispääomaan ja tutkimus- ja kehitystyöhön suunnattujen investointien lisäämiseen. Ehdotettujen toimenpiteiden budjettivaikutuksia eritellään kuitenkin vain muutamissa kansallisissa uudistusohjelmissa.
- Euroalueeseen osallistuvat jäsenvaltiot ovat julkistaneet melko kattavat pitkän tähtäimen kansalliset ohjelmat varmistakseen julkisen talouden kestävyuden, parantaakseen työn tuottavuutta tutkimus- ja kehitystyön, innovaatioiden ja houkuttelevan liiketoimintaympäristön avulla sekä korottaakseen työllisyys- ja osallistumisastetta. Toimenpiteillä pyritään lähinnä nostamaan todellista eläkeikää, parantamaan työvoiman saatavuutta ja karsimaan byrokratiaa. Komissio tukee pääosin näitä ohjelmia. Toimenpiteillä olisi kuitenkin pyrittävä myös parantamaan nopeammin julkisen talouden rahoitusasemaa, tukemaan työmarkkinauudistuksia, luomaan kilpailukykyisemmät ja yhdentyneemmät palvelumarkkinat sekä viimeistelemään toimivammat sisämarkkinat.
- Tulevien vuosikymmenten aikana väestön ikääntyminen kohdistaa yhä kasvavaa painetta julkiseen talouteen Euroopassa. Jäsenvaltiot ovat tietoisia siitä, että julkisten ja yksityisten eläkejärjestelmien uudistaminen on ehdoton edellytys kestävä julkisen talouden varmistamiseksi siten, että myös sosiaaliset kysymykset ja taloudelliset muutokset otetaan huomioon. Useimmissa maissa jo toteutetut tai suunnitellut toimenpiteet näyttävät kuitenkin olevan hajanaisia tai riittämättömiä.
- On tärkeää, että uudistuksessa noudatetaan johdonmukaista kokonaistrategiaa, jotta kullakin osa-alueella toteutetut uudistukset tukevat toisiaan. Jotkin jäsenvaltiot katsovat, että kestävä julkinen talous ja työttömyyden väheneminen ovat sidoksissa toisiinsa (työttömyyskorvauskulujen aleneminen ja suuremmat verotulot työvoiman paremman käytön ansiosta). Tällainen yhdenmukainen lähestymistapa parantaa johdonmukaisuutta kansallisten uudistusohjelmien eri osien välillä.

- Tarve rakentaa osaamistalous ja parantaa Euroopan houkuttelevuutta liiketoimintaympäristönä ja sijoituskohteena on yleensä otettu hyvin huomioon kansallisissa uudistusohjelmissa. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikka kuuluu kaikkien jäsenvaltioiden painopistealueisiin. Monet jäsenvaltiot painottavat teollista perustaa lujittavia toimia, erityisesti klustereiden tukemista. Klustereissa yliopistot, tutkimuslaitokset sekä pienet ja suuret yritykset toimivat tiiviissä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa ja hyötyvät sitä kautta innovaatioiden ja osaamisen siirrosta. Tällä puolestaan on huomattavan myönteinen vaikutus kokonaistalouteen. Jäsenvaltiot myöntävät, että rahoituksen helpompi saatavuus on tärkeä kysymys, johon ne pyrkivät kuitenkin vastaamaan eri tavoin. Useimmat jäsenvaltiot lukevat keskeisiin kysymyksiin myös liiketoimintaympäristön ja yrittäjyyden, voimavarojen kestävä käytön (uusiutuvat energiavarat ja energiatehokkuus mukaan luettuina), liikenneyhteydet ja logistiikan.
- Jos T&K-menotavoitteita asettaneet 18 valtiota pääsevät tavoitteisiinsa (joissakin tapauksissa osatavoitteisiinsa), T&K-menojen osuuden arvioidaan kasvavan noin 2,6 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä. Kyseiset menot suhteessa BKT:hen ovat pysyneet vuodesta 2001 koko EU:ssa suurin piirtein vakaana, noin 1,9 prosentissa. Kansallisia T&K- ja innovaatiojärjestelmiä on useimmissa jäsenvaltioissa edelleen vahvistettava keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä. Vaikka kaikki jäsenvaltiot pitävät tieto- ja viestintätekniikan sekä ympäristötekniikan leviämistä ja tehokasta käyttöä erittäin tärkeänä, jäsenvaltioiden yksilöimien haasteiden ja niihin ehdotettujen ratkaisujen välinen yhteys ei aina ole selkeä.
- Kansalliset uudistusohjelmat sisältävät monia esimerkkejä moniin politiikanaloihin liittyvistä mielenkiintoisista aloitteista. Useimmat jäsenvaltiot esimerkiksi pyrkivät hyödyntämään talouskasvun ja ympäristönsuojelun välisiä synergioita (investoimalla vaihtoehtoihin energialähteisiin, parantamalla energiatehokkuutta, edistämällä ekoinnovaatioita ja suojelemalla luonnonvaroja). Useimmissa kansallisissa ohjelmissa painotetaan myös nykyaikaista liikenneinfrastruktuuria sekä tieto- ja viestintäteknologiaa (esim. laajakaistayhteyksien saatavuutta). Nämä ovat hyviä esimerkkejä investoinneista, joita jäsenvaltioiden olisi pyrittävä lisäämään koheesiopolitiikkaan ja maaseudun kehittämispolitiikkaan suunnatuin varoin.
- Sisämarkkinoiden toimintaan ja tarpeeseen edistää kilpailua ja markkinoillepääsyä olisi kiinnitettävä yleisesti ottaen enemmän huomiota. Vain muutamat jäsenvaltiot mainitsevat konkreettisia toimia esimerkiksi yhteisön direktiivien aukottoman täytäntöönpanon varmistamiseksi silloin, kun energiamarkkinoiden tehokkaaseen avaamiseen kilpailulle on kiinnitetty liian vähän huomiota. Myös julkisten hankinamenettelyiden parantamiseen ja palvelumarkkinoilla käytävän kilpailun tehostamiseen on kiinnitetty liian vähän huomiota.
- Pk-yritysten osalta useimmissa ohjelmissa ei panosteta riittävästi asenteiden muuttamiseen myönteisemmiksi suhteessa yrittäjyyteen ja useampien ihmisten kannustamiseen oman yrityksen perustamiseen. Koulutuksella, yritysten omistajavaihdosten helpottamisella ja epäonnistumisen pelon hälventämisellä on tässä suhteessa tärkeä merkitys. Olisi lisäksi pohdittava, onko tarpeen toteuttaa lisätoimenpiteitä rahoituksen saannin helpottamiseksi tai näihin liittyviä kohdennettuja toimenpiteitä investointien parantamiseksi.
- Parempi sääntely on keskeisessä asemassa kilpailukykyisemmän liiketoimintaympäristön luomisessa sekä innovaatioiden ja muutosten esteiden poistamisessa. Lähes kaikki

jäsenvaltiot ottavat esille osan näistä aiheista, mutta lähestymistapaa on monissa tapauksissa muutettava yhdenmukaiseksi. Yhteisön tasolla toteutettavat toimet ovat tarpeellisia mutta eivät sinänsä riittäviä. Suuri osa yritystoimintaan vaikuttavista säännöistä, esimerkiksi verotusta, sosiaaliturvaa tai aluesuunnittelua koskevat säännöt, annetaan kansallisella (tai paikallisella) tasolla. Myös yhteisön direktiivien täytäntöönpanossa on huomattavia eroja jäsenvaltioiden välillä. Tästä voi aiheutua hallinnollisia kuluja, joita yhteisön toimenpide ei varsinaisesti edellytä. Jotta liiketoimintaympäristössä tapahtuisi todellista kehitystä, tarvitaan muutosta päätösten valmistelu- ja tekotapoihin.

- Mikrotalouteen liittyvien toimintamallien kattavasta ja koordinoitusta soveltamisesta saadaan paljon yksittäisten toimintamallien yhteenlaskettua hyötyä suurempi hyöty. Esimerkiksi T&K-investointien lisäämisestä saatava hyöty kasvaa, kun uudet tekniikat otetaan markkinoilla nopeasti käyttöön, mikä puolestaan riippuu siitä, kuinka paljon kilpailua tuote- ja palvelumarkkinoilla on.

Työllisyysulottuvuus

- Useampien ihmisten houkuttelemista työelämään ja jatkamaan työelämässä pidetään kaikissa ohjelmissa erittäin tärkeänä. Tämä on ehdoton edellytys sille, että väestön ikääntymisen vaikutukset työvoiman tarjontaan ja julkisen talouden kestäväyyteen jäisivät mahdollisimman lieviksi. Siksi 17 jäsenvaltiota suunnittelee parhaillaan toimenpiteitä kansallisten työllisyysastetavoitteiden avulla. Erityisesti naisten työllisyys tilanteeseen kiinnitetään huomiota tai aiotaan panostaa vahvasti. Lisäksi kehitetään toimenpiteitä ikääntyneiden työntekijöiden auttamiseksi, nuorten ja heikommassa asemassa olevien tukemiseksi pääsyssä työmarkkinoille ja sosiaaliturvajärjestelmien nykyaikaistamiseksi. Kyseiset toimenpiteet noudattelevat pääosin sitoumuksia, jotka on annettu osana sosiaalista suojelua ja osallisuutta koskevia yhteisön tavoitteita. Taipumus hajanaisen politiikan ajamiseen heikentää kuitenkin toimenpiteiden tehokkuutta ja kestävyyttä. Mahdollisuudet tehokkaaseen toteutukseen kasvavat, jos lähtökohdaksi otetaan elämänvaiheajattelu, jonka tarkoituksena on helpottaa työpaikan vaihdoksia koko urakehityksen ajan.
- Työntekijöiden ja yritysten mukautumiskykyä parantavien toimenpiteiden merkitys on jätetty useimmissa tapauksissa vähälle huomiolle. Taloudellisen toiminnan edistäminen ja tuottavuuden kasvattaminen edellyttää Euroopan työmarkkinoiden reagointikyvyn parantamista. Joustavuuden ja työsuhdeturvan välillä monissa jäsenvaltioissa nykyisin vallitseva tasapaino on kuitenkin johtanut työmarkkinoiden muuttumiseen yhä hajanaisemmiksi. ”Joustavan turvan” luomiseen olisi kiinnitettävä yhä enemmän huomiota. Tämä merkitsee riittävän joustavien työsopimusten yhdistämistä tehokkaaseen ja aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan, jolloin työntekijöitä tuetaan siirtymisessä työpaikasta toiseen ja saatavilla on luotettava ja mukautuva elinikäisen oppimisen järjestelmä ja riittävä sosiaaliturva. Vero- ja etuusjärjestelmien välisten kytkentöjen tarjoama kehityspotentiaali on hyvä esimerkki alasta, jolla jäsenvaltiot voivat hyödyntää yhteistyökumppaneidensa kokemuksia. Myös työmarkkinaosapuolten aktiiviseen osallistumiseen olisi kiinnitettävää enemmän huomiota.
- Jäsenvaltiot tunnustavat, että on erittäin tärkeää kehittää tietoon perustuvassa taloudessa tarvittavia taitoja ja investoida inhimilliseen pääomaan parantamalla koulutustarjontaa ja taitoja. Toiminnan tasolla tämä näkyy kuitenkin enemmän koulutusjärjestelmien

laadullisina uudistuksina sekä helpommin hankittavana ja avoimempana ammattipätevyytenä kuin investointien lisäämisinä ja todellisina edistysaskelina.

2.2.2. Yleiset päätelmät

Kansalliset ohjelmat tarjoavat hyvän perustan uudistusohjelman viemiselle eteenpäin, vaikka ohjelmien laadussa on eroja. Ongelmien luonnetta ja ensisijaisia haasteita koskevat näkemykset ovat hyvin lähellä toisiaan. Ensisijaisina pidettyjä haasteita ovat esimerkiksi julkisen talouden kestävyys, työvoiman tarjonta, T&K ja innovaatiot, liiketoimintaympäristö ja kestävä ympäristöpolitiikka.

Tilanteesta voidaan tehdä seuraavat alustavat päätelmät:

- Jäsenvaltioiden lähtötilanteiden välisten erojen vuoksi myös niiden laatimat ohjelmat eroavat huomattavasti toisistaan. Esimerkiksi tavoitteisiin sovellettavissa lähestymistavoissa on suuria eroja: eräät jäsenvaltiot ovat jo pitkällä yhteisön ja kansallisten tavoitteiden lähentämisessä toisiinsa ja ovat asettaneet selkeitä, usein määrällisiä tavoitteita ja aikatauluja, joiden avulla voidaan arvioida tavoitteiden saavuttamisessa tapahtuvaa edistymistä. Jotkin ohjelmat eivät kuitenkaan ole vielä tässä vaiheessa edenneet yhtä pitkälle, ja niissä voitaisiinkin hyödyntää muiden vastaavanlaisten haasteiden edessä olevien jäsenvaltioiden omaksumia lähestymistapoja. Joissakin ohjelmissa esitetään selkeä kuvaus toteutettujen tai ehdotettujen toimenpiteiden sisällöstä ja muodosta, kun taas toisissa nämä tiedot puuttuvat. Myös tavoitteet ja aikataulut sekä lisätiedot suunniteltujen uudistusten budjetinäkökohdista puuttuvat usein. Tämä vaikeuttaa ohjelmien toteutusta.
- Eri ulottuvuuksien (makro- ja mikrotaloudellinen ja työllisyysulottuvuus) välisiä yhteyksiä voidaan lujittaa. Kansalliset uudistusohjelmat ovat tärkeässä asemassa johdonmukaisen lähestymistavan kehittämisessä, mutta jotkin ohjelmat ovat onnistuneet tässä paremmin kuin toiset. Jollakin alalla toteutetusta toiminnasta saatava hyöty riippuu usein edistymisestä muilla aloilla. Esimerkiksi T&K-investointien lisäämisestä saatava tuotto on paljon suurempi, jos välttämättömät edellytykset investoinnin muuttamiseksi kasvuksi täyttyvät. Näitä edellytyksiä ovat kilpailukykyiset markkinat, asianmukainen sääntelykehys ja korkeasti koulutettu työvoima.
- Vaikka jäsenvaltioista noin puolet sisällyttää kilpailun ja markkinoillepääsyn esteiden poistamisen erityisesti palvelumarkkinoilla yhdeksi haasteistaan, vain harvat kansalliset uudistusohjelmat sisältävät niitä koskevia konkreettisia ehdotuksia. Kilpailukykyiset markkinat ovat ennakoedellytys Lissabonin tavoitteiden saavuttamiseksi. Vaikka monet jäsenvaltiot ovat vahvistaneet T&K-investoinneille ja työllisyydelle kansallisia tavoitteita, nämä tavoitteet puuttuvat joiltakin jäsenvaltioilta, mikä on ristiriidassa Eurooppa-neuvoston päätösten kanssa.
- Monien jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että koheesiopolitiikkaan ja maaseudun kehittämispolitiikkaan suunnattuja yhteisön varoja ohjataan Lissabonin strategian yleistavoitteiden tukemiseen. Kyseiset varat olisi käytettävä toimintaan, joka tukee suoraan kansallisia uudistusohjelmia. Lisäksi tarvitaan vahvempaa panostusta kansallisista uudistusohjelmista vastaavien ja rakennerahasto-ohjelmia vuosiksi 2007–2013 valmistelevien tahojen toimintaa koordinoivien järjestelmien kehittämiseen. Nämä yhteydet on luotava nopeasti, sillä ohjelmien valmistelu pääsee kunnolla vauhtiin

jäsenvaltioiden vahvistettua koheesiopoliittiset strategiansa (nk. kansalliset strategiset viitekehykset).

- On myös merkillepantavaa, että suuren yleisön tietämys Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategiasta on muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta vähäistä. Strategia on ollut myös tiedotusvälineissä suhteellisen vähäisen huomion kohteena. Vielä ei voidakaan väittää, että suuri osa väestöstä olisi saanut tietoa strategiasta puhumattakaan siitä, että kansalaisten voitaisiin katsoa ottaneen sen omakseen. Tämä on osoitus siitä, että tarvitaan erillinen viestintästrategia, jossa hyödynnetään laajasti talousanalyysin tuloksia ja osoitetaan, millaista todellista hyötyä kyseiset toimet tuovat yksittäisille kansalaisille. Myös työmarkkinaosapuolet, jotka ovat tärkeässä asemassa sekä prosessiin osallistujina että sitä koskevan tiedon välittäjinä, olisi otettava aktiivisemmin mukaan hallintoprosessiin.

3. AIKA KIRISTÄÄ TAHTIA: NELJÄ KASVUA JA TYÖTÄ TUKEVAA TOIMENPIDETTÄ

Komissio vaatii jäsenvaltioita toteuttamaan **kansalliset uudistusohjelmansa kokonaisuudessaan riittävän ajoissa**. Kansallisten uudistusohjelmien laadinta- ja arviointiprosessissa havaittiin kuitenkin puutteita, jotka on korjattava, ja synergioita, jotka on hyödynnettävä. Monissa tapauksissa jäsenvaltiot voivat korjata puutteet parantamalla kansallisia ohjelmiaan yhteistyökumppaneidensa kokemusten perusteella. Monet jäsenvaltiot ovat usein onnistuneet löytämään erityisongelmiin ratkaisuja, jotka voisivat hyödyttää koko unionia, jos niitä sovellettaisiin kaikissa jäsenvaltioissa. Haasteista osa on myös sellaisia, joihin ei voida tarttua pelkästään jäsenvaltioiden tasolla, vaan joista selviäminen riippuu Euroopan ja yksittäisten valtioiden toteuttamien toimenpiteiden koordinoinnista.

- Kansalliset uudistusohjelmat osoittavat, että vaikka monet jäsenvaltiot suunnittelevat **T&K-menojen** lisäämistä, ne eivät yllä EU:n kokonaistavoitteeksi asetettuun 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää panosta jokaiselta jäsenvaltiolta. Moitteettomasti toimivat markkinat, menojen kasvattaminen, menojen parempi kohdentaminen sekä kansallisten ja yhteisön talousarvioiden sovittaminen yhteen ovat kaikki tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi. T&K-menojen kasvattamisen ohella on kiinnitettävä huomiota myös osaamisinfrastruktuurin parantamiseen, huippukoulutuksen ja -tutkimuksen tukemiseen, innovaatiojärjestelmien vahvistamiseen ja sen varmistamiseen, että sisämarkkinapolitiikka tukee täysipainoisesti tutkimus- ja innovaatiotoiminnan hyödyntämistä.
- Monissa kansallisissa uudistusohjelmissa kiinnitetään liian vähän huomiota **markkinoillepääsyn ja kilpailun edistämiseen**. Kansalliset säännöt ja käytännöt sekä itsesääntely voivat usein lokeroida markkinat ja estää kilpailua. Jäsenvaltioiden on panostettava ohjelmissaan enemmän kyseisten sääntöjen ja rajoitusten poistamiseen. Myös yhteisöllä on suuri vastuu tehokkaasta ja tasapuolisesta kilpailusta (esimerkiksi kohdistamalla tiukkoja torjuntatoimenpiteitä hinnoista sopiviin ja markkinoita jakaviin kartelleihin, jotka kasvattavat yritysten tuotantopanostuskustannuksia ja aiheuttavat haittaa kuluttajille) sekä koko EU:n tosiasiallisesti kattavien sisämarkkinoiden toteutumisesta. Monissa kansallisissa ohjelmissa korostetaan toisaalta toimia, joilla helpotetaan yrityksen perustamista ja liiketoiminnan harjoittamista, tuetaan yrittäjäystävällisempää kulttuuria ja luodaan myönteisempi toimintaympäristö pk-yrityksille.

- Euroopan on kohdattava tulevana vuosikymmeninä **väestön ikääntymisen** vaikutukset. Kansallisissa ohjelmissa myönnetään, että eläkejärjestelmien perusteellinen uudistaminen on välttämätöntä työllisyyden parantamiseksi ja kestäväen julkisen talouden varmistamiseksi. Jo toteutetut tai suunnitellut toimenpiteet eivät kuitenkaan useimmissa jäsenvaltioissa ole riittäviä suhteessa haasteen mittavuuteen. Tarvitaan pikaisia toimia nuorisosopimuksen noudattamiseksi helpottamalla nuorten pääsyä työmarkkinoille, tasapainon löytämiseksi työn ja perhe-elämän välille sekä ikääntyneiden työntekijöiden kannustamiseksi pysymään pidempään työelämässä. Lisäksi työmarkkinoiden mukautumiskyky muodostuu yhä suuremmaksi haasteeksi. Myös globalisaatio asettaa EU:n uusien haasteiden eteen. Työmarkkinoilta vaaditaan globalisaation vuoksi yhä parempaa mukautumiskykyä, mutta se tuo samalla tullessaan myös uusia mahdollisuuksia kolmansien maiden markkinoiden laajemman avaamisen myötä.
- Monissa ohjelmissa painotetaan energian merkitystä. Eurooppa tarvitsee **aidosti yhdenmuettyä energiapolitiikkaa**, joka edistää kasvua, parantaa toimitusvarmuutta sekä lisää tehokkuutta ja kestävää ympäristönsuojelua. Vaikka kotimaan markkinoiden avaamisessa on edistytty hyvin, Euroopan laajuiset energiemarkkinat ovat vielä toteutumatta. Energia on globaali kysymys. Euroopan tarpeet voidaan täyttää vain etsimällä ongelmaan eurooppalainen ratkaisu.

Komissio on yksilöinyt tältä pohjalta **neljä ensisijaista toimenpidettä**, joille tarvitaan ylimmän poliittisen johdon tuki ja jotka olisi toteutettava pikaisesti eli viimeistään vuoden 2007 loppuun mennessä. Tämä mahdollistaisi sen, että kevään 2008 Eurooppa-neuvosto voi käynnistää kasvu- ja työllisyysstrategian toisen vaiheen vakaalta pohjalta.

Kyseiset toimenpiteet noudattavat yhdenmuettyä lähestymistapaa ja liittyvät eri politiikanaloihin, joista monia käsiteltiin Hampton Courtin epävirallisessa kokouksessa ja jotka ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa. Jos toimenpiteet toteutetaan toisistaan erillisinä, ne edistävät huomattavasti kasvua ja työllisyyttä ja parantavat Euroopan valmiuksia kohdata tulevat haasteet. Kun toimenpiteet yhdistetään osana yhteisön ja jäsenvaltioiden välistä uutta kumppanuutta, saadaan aikaan voimakas lataus, joka vauhdittaa Euroopan kasvua ja työllisyyden parantamista.

3.1. Suurempi panostus osaamiseen ja innovointiin

Tutkimus- ja kehitystoiminnalla on suuri merkitys tulevan kasvun kannalta. Se tarjoaa ratkaisut moniin yhteiskuntaa nykyään koetteleviin ongelmiin. Sen vuoksi onkin erittäin huolestuttavaa, että EU ei todennäköisesti kykene kasvattamaan tutkimusmenojaan asetettuun tavoitteeseen eli 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2010 mennessä (josta yksityisen sektorin osuus on kaksi kolmasosaa ja julkisen yksi kolmasosa).

Komissio on tietoinen siitä, että jäsenvaltioiden on pidettävä julkiset menot hallinnassa, mutta katsoo, että julkisten menojen laadussa on paljon parantamisen varaa. Varoja ja erityisesti valtiontukea voidaan siirtää tuottavampaan käyttöön ja jäsenvaltioiden välistä koordinoitua voidaan tiivistää päällekkäisyyksien välttämiseksi. Myös julkisen sektorin T&K-tukea voidaan tehostaa esimerkiksi verokannustimien (kuten verohyvitykset tai etusetelit) laajemman ja paremman käytön avulla. Monet jäsenvaltiot ovatkin sisällyttäneet verokannustimet kansallisiin ohjelmiinsa. Eurooppa-neuvoston päätös koheesiovarojen käyttämisestä Lissabonin tavoitteisiin on osoitus siitä, kuinka tutkimustoiminnan kaltaiset painopistealueet voidaan sisällyttää moniin eri politiikanaloihin.

Yksityisen sektorin olisi kuitenkin osallistuttava tähän suurimmalla panoksella. Jotta Euroopan teollisuus investoisi enemmän T&K-toimintaan, sisämarkkinapolitiikka on suunnattava laajemmin osaamistalouden kehittämiseen ja markkinaponnisteluiden suuntaamiseen voimakkaammin tutkimuspainotteisiin ja innovatiivisiin tavaroihin ja palveluihin. Tämä edellyttää markkinoillepääsyn edellytysten parantamista, ulkoisten rahoituslähteiden saannin helpottamista (riskipääoma, lainat, riskienjaon välineet ym.) ja rahoitusmarkkinoiden yhdentymistä, julkisten hankintojen käyttöä yleisemmin yksityisen sektorin innovatiivisten ratkaisujen edistämiseen, tutkijoiden urakehityksen tukemista esimerkiksi liikkuvuuden (maasta toiseen ja alalta toiselle) esteiden poistamisen avulla sekä nykyaikaisen ja kohtuuhintaisen teollis- ja tekijänoikeusjärjestelmän käyttöönottoa oikean tasapainon luomiseksi oikeuden haltijan suojaamisen ja dynaamisessa tietoyhteiskunnassa käytävän vapaan ajatustenvaihdon välille. Lisäksi tarvitaan tehokkaampia menetelmiä, joiden avulla osapuolet pääsevät sopimukseen yhteentoimivia ja eurooppalaisten yritysten etujen mukaisia huipputeknologiatuotteita koskevista vaatimuksista. Myös kilpailupolitiikka on yksi tärkeimmistä keinoista yhteentoimivuuden ja innovaatioiden tukemiseksi.⁵

Vaikka investointia osaamiseen ja innovointiin on lisättävä, se ei yksin riitä turvaamaan Euroopan talouden tulevaisuutta. T&K-toiminta edistää kasvua ja työllisyyttä viime kädessä innovaatioiden avulla eli houkuttelevilla tuotteilla ja palveluilla, joita ihmiset eri puolilla maailmaa haluavat ostaa. Innovaatiojärjestelmien laatuun on sen vuoksi kiinnitettävä erityistä huomiota.⁶ Tällöin voitaisiin tutkia mahdollisuutta klustereiden käyttöön kasvua ja työllisyyttä tukevin innovaatiokeskuksina ja erityisesti monikansallisten klustereiden perustamista ja yhteistyötä EU:ssa. Hampton Courtin kokouksessa painotettiin myös pikaisia toimia huipputason tutkimus- ja koulutustoiminnan tukemiseksi erityisesti perustamalla huipputason yliopistoja, joille ohjataan riittävästi rahoitusta ja joilla on läheiset suhteet yritysmaailmaan.

Toimenpide 1: Suurempi panostus osaamiseen ja innovointiin

- Jäsenvaltioiden olisi panostettava vahvemmin T&K- ja innovaatiotoimintaan. Jäsenvaltioiden olisi asetettava itselleen Eurooppa-neuvoston kevätkokoukseen mennessä T&K-menotavoite, joka on tarkoitus saavuttaa vuoteen 2010 mennessä. Eurooppa-neuvosto voi sen jälkeen vahvistaa koko EU:lle realistisen T&K-menotavoitteen. Tavoitteissa voidaan ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston aiemmin esittämä pyyntö tuen vähentämisestä ja paremmasta kohdentamisesta ohjaamalla julkisia varoja T&K-toimintaan ja esimerkiksi nostamalla T&K-toimintaan myönnettävän valtiontuen osuus nykyisestä 12 prosentista 25 prosenttiin. Kyseiset varat voitaisiin käyttää esimerkiksi kohdennettujen verokannustimien ohjaamiseen yksityiselle sektorille komission jatkossa laatimien suuntaviivojen mukaisesti. Kilpailukyvyyn ja alueellisen yhteenkuuluvuuden parantamiseksi ja erityisesti pk-yritysten tukemiseksi EU:n rakennerahastojen varoista nykyistä huomattavasti suurempi osa olisi käytettävä T&K- ja innovaatiotoimintaan sekä tieto- ja

⁵ Näitä näkökohtia korostetaan Hampton Courtin kokouksen jälkeen perustetun arvovaltaisten asiantuntijoiden ryhmän laatimassa selvityksessä, jossa puolletaan muun muassa T&K-sopimuksen tekemistä. Kyseisen asiantuntijaryhmän puheenjohtajana toimii Suomen entinen pääministeri Esko Aho.

⁶ Kansallisissa uudistusohjelmissa esitellään monenlaisia lupaavia aloitteita. Lisäksi komission tuorein innovaatioiden tulostaulu (<http://www.trendchart.org/>) osoittaa, että monien jäsenvaltioiden ratkaistavana on vielä merkittäviä haasteita, jotka on otettava huomioon ohjelmien päivityksessä.

viestintäteknologiaan (esim. laajakaistayhteyksien leviämistä vauhdittaviin infrastruktuureihin ja sovelluksiin).⁷ Yksityisten T&K-investointien lisäämiseksi teknologiavoittoisille markkinoille olisi luotava houkuttelevammat olosuhteet. Tämä kattaa julkisten hankintamenettelyiden paremman käytön, innovaatiomyönteisen sääntelyn ja vaatimukset, jotka on määritetty tarpeiden varhaisen kartoituksen perusteella. Jäsenvaltioiden ja komission olisi tehtävä aloitteita Euroopan laajuisten johtavien markkinoiden luomiseksi keskeisille teknologia-aloille⁸ Euroopan teknologiayhteisöjen työn perusteella.

- EU:n on lisättävä investointeja korkea-asteen koulutukseen⁹ (johon EU käyttää tällä hetkellä vain 1,28 prosenttia suhteessa BKT:hen verrattuna Yhdysvaltojen 3,25 prosenttiin; ero johtuu pääasiassa yksityisen rahoituksen suuremmasta osuudesta Yhdysvalloissa). Vuoden 2007 loppuun mennessä korkeakouluille olisi annettava mahdollisuus käyttää ja niitä olisi kannustettava hakemaan lisärahoitusta yksityiseltä sektorilta. Oikeudelliset ja muut esteet korkeakoulujen ja yritysten välisille kumppanuuksille, joihin osallistuu yksityisiä ja julkisia yhteistyökumppaneita, olisi poistettava. Kaikilla teknillisillä korkeakouluilla olisi oltava teknologiansiirtotoimisto. Lisäksi olisi perustettava Euroopan teknologianstituutti. Matemaattista ja tieteellistä osaamista on parannettava ihmisten innovaatiokyvyn vahvistamiseksi. Jäsenvaltioiden olisi säädettävä kahden vieraan kielen opetus pakolliseksi kansallisissa koulutusjärjestelmissään. Olisi pyrittävä siihen, että korkea-asteen koulutukseen käytetyt varat ovat EU:ssa vuoteen 2010 mennessä vähintään 2 prosenttia suhteessa BKT:hen.

3.2. Erityisesti pk-yritysten liiketoimintapotentiaalin vapauttaminen

Euroopan markkinat ja erityisesti sen palvelumarkkinat ovat edelleen erittäin hajanaiset verrattuna muihin menestyneisiin alueisiin eri puolilla maailmaa. Tästä maksetaan kallis hinta innovaatiotoiminnan vähäisyyden ja tuottavuuden kasvun hitauden muodossa.¹⁰ Yhteisön direkttiivien puutteellinen tai viivästynyt täytäntöönpano vie aivan liian usein eurooppalaisilta yrityksiltä hyödyn, jonka ne voisivat saada helposta pääsystä laajoille sisämarkkinoille. Tämä heikentää väistämättä niiden asemaa suhteessa kansainväliseen kilpailuun. Jos osa jäsenvaltioista laiminlyö velvollisuutensa, ne heikentävät kaikkien toimintaolosuhteita ja vahingoittavat viime kädessä kaikkien etuja.

Yksi käytetyimmistä esimerkeistä EU:n yrittäjyyden tukahduttamisesta on yrityksen perustamisen vaikeus, ja myös suuret erot liiketoimintakustannuksissa eri puolilla EU:ta mainitaan usein. Yrityksen perustamiseen kuluva aika vaihtelee jäsenvaltioissa viidestä 60 vuorokauteen. Yrityksen perustamiseen liittyvät hallinnolliset kustannukset ovat joissakin

⁷ Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston kokonaismäärärahoista 5,9 prosenttia käytetään tällä hetkellä T&K- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen.

⁸ Näitä ovat erityisesti verkkovälitteinen terveydenhuolto, lääketieteellisyys, liikenne ja logistiikka, ympäristö, digitaalinen sisältö sekä energiahuollon turvaaminen.

⁹ Ks. komission tiedonanto ”Euroopan aivokapasiteetti liikkeelle: miten yliopistot saadaan hyödyntämään koko potentiaaliaan Lissabonin strategian edistämiseksi” (SEC(2005) 518, 20.4.2005).

¹⁰ Ks. esimerkiksi *Conference Boardin* vuotuinen selvitys globaaleista tuottavuusnäköymistä: ”Samalla kun Yhdysvaltain tuottavuuden kasvu hidastuu, nousevat kansantaloudet kasvavat nopeasti, mutta Euroopan kasvu jää koko ajan jälkeen”, Van Ark et al., *Executive action series*, tammikuu 2006. Selvityksessä todetaan, että kun 15 jäsenvaltion EU:n tuottavuuden kasvu hidastui 1,4 prosentista vuonna 2004 0,5 prosenttiin vuonna 2005, EU:n uusien jäsenvaltioiden työvoiman tuottavuuden kasvuaste nousi samalla aikavälillä 4,1 prosentista 6,2 prosenttiin.

jäsenvaltiossa olemattomat, kun taas toisissa ne voivat olla useita tuhansia euroja. Pitkät ja monimutkaiset menettelyt sekä byrokratia paitsi tukahduttavat ihmisten halukkuuden yrityksen perustamiseen, ovat myös osoitus yleisestä kielteisestä asennoitumisesta yrittäjyyteen.

Komissio on yksilöinyt sitoumuksia, joiden avulla voidaan vapauttaa Euroopan potentiaali maksimaalisesti erityisesti palvelualalla. Kyseiset toimenpiteet yhdistettyinä palveludirektiivin nopeaan viimeistelyyn ja jäsenvaltioiden hallinnollisen yhteistyön lisäämiseen helpottaisivat uuden liiketoiminta- ja työllisyysdynamiikan luomista EU:hun.

Toimenpide 2: Erityisesti pk-yritysten liiketoimintapotentiaalin vapauttaminen

- Yrityksen perustamista ja yritystoimintaa olisi helpotettava kaikissa jäsenvaltioissa. Kaikkien jäsenvaltioiden olisi perustettava vuoden 2007 loppuun mennessä ”yhden luukun järjestelmä”, joka avustaa tulevia yrittäjiä ja tarjoaa yhdessä paikassa – tai mahdollisesti myös sähköisesti – ja lyhyissä määräajoissa yrityksille neuvontaa hallinnollisten vaatimusten täyttämiseksi. Yrityksen perustamiseen kuluva keskimääräinen aika olisi puolitettava¹¹, ja viime kädessä olisi pyrittävä siihen, että yrityksen perustaminen veisi kaikkialla EU:ssa enintään viikon. Käynnistysmaksut olisi minimoitava ja ensimmäisen työntekijän palkkaamisessa ei pitäisi edellyttää yhteenottoa useampaan kuin yhteen viranomaisten yhteyspisteeseen. Jokaisella opiskelijalla pitäisi olla pääsy yrittäjäkoulutukseen, joka pitäisi sisällyttää kaikissa jäsenvaltioissa osaksi kansallisia opetusohjelmia. Jäsenvaltioiden olisi lisäksi helpotettava pk-yritysten rajatylittävää toimintaa toteuttamalla kotijäsenvaltion sääntöjen mukaista verotusta koskevia kokeiluhankkeita. Neuvoston olisi hyväksyttävä pikaisesti komission ehdotukset yhden luukun järjestelmän käyttöönotosta arvonlisäveron osalta ja uudistetusta tulli ympäristöstä menettelyiden yksinkertaistamiseksi. Rahoituksen saannin helpottamiseksi erityisesti pk-yrityksille suunnattujen rahoitusinstrumenttien kehittämistä jatketaan yhteisön tasolla osana kilpailukykyä ja innovointia koskevaa puiteohjelmaa. Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä täysimääräisesti rakennerahastojen tarjoamat mahdollisuudet, erityisesti tulevaisuudessa käyttöön otettava JEREMIE-rahoitusjärjestelmä (*joint European resources for micro- to medium enterprises*).
- Byrokratian karsimiseksi ja hallintomenettelyiden yksinkertaistamiseksi kaikkien jäsenvaltioiden olisi otettava vuoden 2007 loppuun mennessä käyttöön hallinnollisten kustannusten (kansallisten sääntöjen ja asetusten nojalla kannettavien maksujen) mittaamenetelmät. Komissio aloittaa yhteisön säännöistä (tai niiden täytäntöönpanotavasta) tietyillä politiikanaloilla aiheutuvien hallinnollisten kustannusten mittaamisen osana meneillään olevaa lainsäädännön yksinkertaistamisprosessia. Pk-yritykset ovat erityishuomion kohteena. Komissio tutkii, mikä osa kustannuksista aiheutuu suoraan yhteisön säännöistä ja mikä osa puolestaan sääntöjen täytäntöönpanosta jäsenvaltioissa. Komissio tekee sen jälkeen tarvittaessa ehdotuksia hallinnollisten kustannusten keventämiseksi. Komissio poistaa vuoden 2007 loppuun mennessä ilmoitusvelvollisuuden määrältään vähäisten valtiontukiryhmien osalta. Tämän odotetaan helpottavan erityisesti pk-yritysten hallinnollisia rasituksia.

¹¹ Nykyinen keskiarvo on 29 kalenteripäivää.

3.3. Vastaaminen globalisaation ja väestön ikääntymisen haasteisiin

Euroopan väestö vanhenee. Syntyvyysluvut ovat jatkuvasti alle luonnollisen korvausasteen. Eurooppalaisten odotettavissa oleva elinikä pitenee koko ajan. Nettomaahanmuuton odotetaan jatkuvan. Näillä väestömuutoksilla on merkittäviä taloudellisia seurauksia. Työikäisen väestön määrä supistuu tulevina vuosikymmeninä. Tällä hetkellä jokaista iäkkäämpää kansalaista kohden on neljä työssäkäyvää henkilöä, mutta tämä suhdeluku on vuoteen 2050 mennessä kahden suhde yhteen. Euroopan työvoima kutistuu nykyisestä noin 300 miljoonasta henkilöstä vuoteen 2050 mennessä noin 250 miljoonaan. Työvoiman väheneminen jarruttaa potentiaalista kasvua, joka hidastuu 40 vuodessa nykyisestä 2–2,5 prosentista juuri ja juuri 1,25 prosenttiin. Väestön ikääntymisestä aiheutuvat kustannukset (eläkkeet, terveydenhuolto jne.) kasvavat koko ajan. Nykyisten sosiaaliturvajärjestelmien kestävyys joutuu kovalle koetukselle. Julkisen talouden rahoitusasemaa olisi parannettava pikaisesti ja velka käännettävä vakaaseen laskusuuntaan. Eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmien päämääriksi olisi asetettava kestävyys, saatavuus ja riittävyys.

Tätä taustaa vasten voidaan todeta, että tarvitaan lisää työssäkäyviä ihmisiä ja työssäkäynnin on jatkettava pidempään. Myös työvoiman tuottavuus on saatava nopeampaan kasvuun. Työvoiman tuottavuuden nostaminen ja työllisyyden parantaminen ovat sidoksissa toisiinsa. Tämä onnistuu vain, jos ihmiset kykenevät hankkimaan uusien teknologioiden käyttöönoton ja käytön edellyttämät taidot ja jos heillä on paremmat mahdollisuudet perhe-elämän, työn, koulutuksen ja huollettavien hoidon tasapainoiseen yhdistämiseen. Jäsenvaltioista on saatu näyttöä siitä, että sukupuolten tasa-arvoon tähtäävästä politiikasta, tarkoituksenmukaisista lastenhoitojärjestelyistä, riittävistä verokannustimista ja työn organisoinnista saadaan kaksinkertainen hyöty, kun syntyvyys ja naisten työelämään osallistuminen kasvaa. Joustavuuden lisääntyminen ja yksilön vastuu omasta elinkaarestaan on tärkeää myös muille kuin ihmisille, joilla on lapsia. Myös iäkkäämmät hyötyvät joustavista työjärjestelyistä, jotka mahdollistavat osa-aikatyön ja osa-aikaeläkkeen yhdistämisen. Iäkkäämmät työntekijät osallistuvat liian harvoin ammatilliseen koulutukseen. Kun taitoja ajantasaistetaan, työelämässä pysyminen on palkitsevampaa sekä työntekijälle että yritykselle. Myös nuorten siirtymistä koulusta työelämään voidaan helpottaa paljon nykyistä enemmän. Nuoret saavat kiistatonta hyötyä työkokemuksen hankkimisesta oppisopimusoppilaita tai harjoittelijana koulu- tai yliopisto-opintojen aikana. Koulunsa juuri päättäneillä nuorilla pitäisi olla mahdollisuus saada työpaikka mahdollisimman pian. Jos työpaikkaa ei ole välittömästi saatavilla, nuorille olisi tarjottava mahdollisuus lisäkoulutukseen ja/tai harjoitteluun.

Globalisaatio ja väestön ikääntyminen edellyttävät pikaista parannusta työntekijöiden ja yritysten mukautumiskykyyn, kykyyn ennakoida ja saada aikaan muutoksia ja rakenneuudistuksia sekä sopeutua niihin sekä kykyyn toimia markkinoilla, joilla käydään ankaraa kilpailua. Työmarkkinoiden kaksijakoisuus estää kuitenkin paljolti tämän monissa jäsenvaltioissa. Tämä rajoittaa innovaatiotoimintaa ja teknologista muutosta, elinikäistä oppimista ja yksilön elämäntapavalintoja. Avoimemmat ja tarpeisiin paremmin vastaavat työmarkkinat olisi yhdistettävä politiikkaan, joka auttaa työntekijöitä pysymään työelämässä ja etenemään urallaan. Tämä on paras tapa saavuttaa joustavat työmarkkinat ja työsuhteturva kaikenikäisille työntekijöille. Kaiken kaikkiaan olisi asetettava enemmän painoarvoa sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen eikä työmarkkinoiden uudistamiseen pelkästään uudistamisen vuoksi tai pelkästään kustannusten karsimiseksi.

Toimenpide 3: Vastaaminen globalisaation ja väestön ikääntymisen haasteisiin

- Jäsenvaltioiden olisi varmistettava julkisen taloutensa kestävyys parantamalla julkisen talouden rahoitusasemaa ja alentamalla tasaisesti nykyistä velkatasoa. Jäsenvaltioiden olisi parannettava julkisten eläkejärjestelmiensä uudistamisen yhteydessä iäkkäämmille työntekijöille suunnattuja taloudellisia kannustimia työelämässä pysymistä varten, luotava tiiviimpi yhteys eläkeoikeuksien ja eläkkeelle siirryttäessä odotettavissa olevan eliniän välille esimerkiksi mukauttamalla lakisääteisiä eläkeikiä ja vähentämällä samalla varhaiseläkejärjestelmien käyttöä. Työkyvyttömyys-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitojärjestelmiä olisi uudistettava sisällyttämällä niihin vähäisten resurssien tehokkaampaa käyttöä koskevia kannustimia.
- Jäsenvaltioiden olisi pyrittävä lisäämään nuorten siirtymistä työmarkkinoille, luomaan parempi tasapaino työ- ja perhe-elämän välille ja houkuttelemaan iäkkäämmät työntekijät pysymään pidempään työmarkkinoilla seuraavin toimenpitein:
 - Jokaiselle koulunsa päättäneelle työttömälle nuorelle olisi tarjottava vuoden 2007 loppuun mennessä kuuden kuukauden kuluessa työpaikkaa, oppisopimusta, lisäkoulutusta tai muuta työllistämistoimenpidettä. Tämä jakso olisi lyhennettävä vuoteen 2010 mennessä enintään sataan päivään. Yrityksille ja erityisesti pk-yrityksille olisi tarjottava taloudellisia tai muita kannustimia, jotta työkokemuksen tarjoaminen opiskelijoille ja työttömille nuorille olisi niiden kannalta houkuttelevampi vaihtoehto.
 - Laadukkaan lastenhoidon saatavuutta olisi parannettava jäsenvaltioiden omien kansallisten tavoitteiden mukaisesti. Olisi noudatettava sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävää politiikkaa ja toteutettava lisätoimenpiteitä perhemyönteisen politiikan tukemiseksi. Komissio kuulee parhaillaan työmarkkinaosapuolia paremmista tavoista nivoa yhteen perhe- ja työelämä.
 - Olisi toteutettava aktiivisen ikääntymisen strategioita, joihin sisältyy taloudellisia kannustimia työskentelyn jatkamiseksi pidempään. Asteittaista eläkkeellesiirtymistä ja osa-aikatyöskentelyä olisi lisättävä ja työn laatua parannettava. Olisi otettava käyttöön kohdennettuja kannustimia sen varmistamiseksi, että koulutukseen osallistuvien yli 45-vuotiaiden työntekijöiden lukumäärä kasvaa paljon nopeammin kuin vastaava koko työvoimaa koskeva luku.
- Jäsenvaltioiden olisi päästävä yhteisymmärrykseen joustavuuden ja työsuhdeturvan välisestä tasapainosta. Komissio antaa kertomuksen, joka helpottaa sopimuksen tekemistä vuoden 2007 loppuun mennessä seuraavat tekijät kattavista yhteisistä periaatteista:
 - Riittävän joustavat työjärjestelyt mahdollistavalla ja työmarkkinoiden lokeroitumista ja pimeää työntekoa vähentävällä modernilla työlainsäädännöllä olisi tarjottava ihmisille mahdollisuus optimoida työjärjestelynsä koko elämänsä ajan. Komissio kuulee työmarkkinaosapuolia ja muita sidosryhmiä tämän kysymyksen tiimoilta kuluvan vuoden aikana.
 - Luotettavien ja tarpeisiin vastaavien elinikäisen oppimisen järjestelmien ja aktiivisen työmarkkinapolitiikan olisi autettava ihmisiä mukautumaan nopeisiin

muutoksiin, työttömyysjaksoihin ja työpaikanvaihdoksiin. Taloudellisia ja muita kannustimia olisi uudistettava läpimurron saavuttamiseksi. Jäsenvaltioiden olisi noudatettava sitoumustaan kattavien elinikäisen oppimisen strategioiden laatimisesta vuoden 2006 loppuun mennessä. Euroopan sosiaalirahaston ja uuden globalisaatioon mukautumista helpottavan rahaston olisi tuettava voimakkaasti tätä lisäpanostusta. Komissio toimii yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa kasvattaakseen koulutuksen osuutta rakennerahastojen varainkäytöstä.

- Nykyaikaisissa sosiaaliturvajärjestelmissä olisi nivottava toisiinsa tarve helpottaa liikkuvuutta työmarkkinoilla ja riittävä tulotuki. Neuvoston olisi päästävä sopimukseen lisäeläkeoikeuksien siirrettävyyttä koskevasta komission ehdotuksesta. Jäsenvaltioiden olisi pohdittava, voisivatko ne poistaa kaikki työntekijöiden liikkuvuutta EU:n alueella estävät rajoitukset nopeammassa aikataulussa.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi jäsenvaltiot toimivat tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Komissio ehdottaa ylimääräisen sosiaalipoliittisen huippukokouksen järjestämistä kartoittamaan konkreettisia toimenpiteitä, jotka mahdollistavat edistymisen kaikilla edellä mainituilla aloilla.

3.4. Kehitys kohti tehokasta ja yhdenmukaista EU:n energiapolitiikkaa

Energialla on ratkaiseva vaikutus kasvuun ja työllisyyteen. Energian kysyntä kasvaa maailmanlaajuisesti. Energian tarjonta pysyy samaan aikaan kireänä. Öljyn ja kaasun markkinahinnat ovat nousseet. Euroopan energijärjestelmän suurin haaste on sen varmistaminen, että energiaa on saatavilla kilpailukykyiseen hintaan. Toimituskatkosten ja hintapiikkien aiheuttamien haitallisten talousvaikutusten välttäminen edellyttää energiahuollon turvaamista ja omien energialähteiden kehittämistä. Kilpailukykyiset ja yhdenmukaistetut yhteisön energiamarkkinat tarjoavat tehokkaimman ja kestävimmän perustan energiahuollon eriyttämiselle ja turvaamiselle. Energian tuotannossa ja kulutuksessa on otettava ympäristönsuojelunäkökohdat kokonaisvaltaisesti huomioon. Eurooppa muuttuu yhä riippuvaisemmaksi Euroopan ulkopuolisista energiantoimittajista ja joutuu tulevaisuudessa tuomaan suurimman osan tarvitsemastaan öljystä ja kaasusta. Euroopan on puhuttava johdonmukaisesti yhdellä äänellä vuoropuhelussa tärkeimpien energiantoimittajien kanssa ja kansainvälisissä energianeuvotteluissa.

Energiansäästöistä saadaan huomattava hyöty. Energiatehokkuus alentaa kustannuksia, parantaa tavaroiden ja palveluiden kilpailukykyä ja edistää puhtaampaa ympäristöä. Energiatehokkaiden laitteisiin ja palveluihin tehtävät investoinnit auttavat Euroopan teollisuutta säilyttämään johtoasemansa ja kasvattamaan sitä maailmanmarkkinoilla. Energiatehokkuuden tavoittelemista olisi täydennettävä energialähteiden eriyttämisellä. Euroopan olisi harkittava kaikkien energialähteiden käyttöä ja kiinnitettävä erityishuomiota uusiutuviin energialähteisiin sekä puhtaiden eurooppalaisten energialähteiden kehittämiseen. Pienemmät päästöt eri energialähteistä vähentävät ilman saastumista ja helpottavat ilmastomuutoksen torjuntaa. Eurooppalaiset yritykset voivat lujittaa markkina-asemaansa energiatehokkuuteen varhaisessa vaiheessa tehdyillä investoinneilla.

Näiden tavoitteiden saavuttamista tukevat toimenpiteet olisi toteutettava viipymättä. Tarvitaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin yhteistyökumppanuutta yhdenmukaistetun lähestymistavan kehittämiseksi suhteessa energiaan. Euroopan yhdenmukaistettu energiapolitiikka voi edistää ratkaisevasti Euroopan tulevan energiahuollon turvaamista kestäväällä tavalla. Myös Hampton

Courtissa pidetyssä valtion- ja hallitusten päämiesten kokouksessa esitettiin vetomuus pikaisista toiminista tämän tavoitteen edistämiseksi.

Toimenpide 4: Kehitys kohti tehokasta ja yhdenntettyä EU:n energiapolitiikkaa

- **Energian sisämarkkinoiden lujittaminen ja syventäminen** parantaa kilpailukykyä ja helpottaa energihuollon turvaamista. Tämä edellyttää seuraavanlaisia toimenpiteitä:
 - energiamarkkinoiden oikea-aikainen toteutus ja tehokkaampi sääntely energiamarkkinoiden avaamiseksi täysipainoiselle ja tehokkaalle kilpailulle 1. heinäkuuta 2007 mennessä Eurooppa-neuvoston sopimuksen mukaisesti;
 - komission toimialakohtaisen tutkimuksen mukaiset toimenpiteet kilpailun lisäämiseksi sähkö- ja kaasumarkkinoilla, erityisesti puuttumalla kansallisten vakiintuneiden operaattoreiden jatkuvaan määräysvaltaan kyseisillä markkinoilla, markkinoiden riittämättömään avoimuuteen, verkkotoimintojen ja toimitusten riittämättömään eriyttämiseen sekä rajatylittävien toimitusten esteisiin, jotka estävät aidosti yhdenntettyjen energiamarkkinoiden luomisen EU:hun;
 - jäsenvaltioiden verkkojen ja kaasuputkistojen parempi yhteistoiminta ja integrointi, jotta asiakkaiden näkökulmasta Euroopassa olisi vain yksi verkosto; tätä varten olisi kartoitettava ja täydennettävä puuttuvat tai puutteelliset rajayhdysputket; jäsenvaltiot voivat saada EU:n rahoitusvälineistä rahoitusta 10 prosentin yhteenliittämistavoitteen saavuttamiseksi.
- **Uusiutuvien energialähteiden, kuten biopolttoaineiden ja biomassan, tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen ja energian tehokkaampi käyttö** voivat edistää energihuollon turvaamista Euroopassa sekä vähentää samalla kasvihuonekaasupäästöjä ja parantaa ilman laatua ja kilpailukykyä. Euroopan tasolla täytäntöönpantava **uusiutuviin energialähteisiin liittyvää teknologiaa edistävä ja kysyntää hillitsevä politiikka** voisi täydentää jäsenvaltioiden pyrkimyksiä. Olisi otettava käyttöön asianmukainen sääntelykehys. Eurooppalaisten energiamuotojen, muun muassa uusiutuvien energialähteiden, biopolttoaineiden, biomassan, saastuttamattoman hiilen ja hiilen sitomisen sekä ydinjätteen käsittelyn ja varastoinnin tutkimista ja niihin liittyviä innovaatioita olisi tuettava. Myös uusien energiatehokkaiden teknologioiden kehittämiseen tähtäävä tutkimustoiminta olisi sisällytettävä painopistealoihin. Eurooppalaisten puitteiden kehittäminen uusiutuvia energialähteitä tukeville kannustimille voisi lisätä merkittävästi uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Nykyiset erot kansallisten ja alueellisten järjestelmien välillä luovat keinotekoisia esteitä kansallisten markkinoiden välille, mikä rajoittaa lupauksia herättävien uusien teknologioiden tarjoamia mahdollisuuksia.
- Olisi kehitettävä **keskitetympi, johdonmukaisempi ja yhdenntetympi lähestymistapa Euroopan energihuollon turvaamiseen** muun muassa hätäjärjestelmien avulla. Yhteisön ja jäsenvaltioiden olisi puhuttava yhdellä äänellä kansainvälisillä foorumeilla ja suhteessa kolmansiin maihin, jotka toimittavat yhteisöön energiaa.

Komissio esittelee kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä julkaistavassa vihreässä kirjassa ajatuksiaan siitä, kuinka näitä painopistealueita voidaan parhaiten kehittää jäsenvaltioissa ja yhteisössä.

4. JATKOTOIMET KEVÄÄLLÄ 2006 KOKOONTUVAN EUROOPPA-NEUVOSTON JÄLKEEN

Jotta visio vahvemmassa Euroopasta, nopeammasta kasvusta ja työllisyyden paranemisesta toteutuu, on tärkeää toteuttaa jatkotoimia Eurooppa-neuvoston kokouksen jälkeen. Sen vuoksi ehdotetaan seuraavia toimenpiteitä toteutettaviksi tulevien kuukausien aikana:

4.1. Kansallisten uudistusohjelmien toteutus ja seuranta:

- Kansallisten uudistusohjelmien tehokas toteutus ja niiden panos kasvuun ja työllisyyteen on nyt otettava huomion keskipisteeksi. Komissio aikoo sen vuoksi tehdä lähikuukausina tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa auttaakseen niitä niiden pyrkimyksissä ja seuratakseen niiden edistymistä. Keskusteluita kansallisten (ja alueellisten) parlamenttien, paikallisten viranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja muiden sidosryhmien kanssa on jatkettava, erityisesti silloin, kun ohjelmien valmisteluvaiheessa ei ole ollut käytettävissä riittävästi aikaa koota kannanottoja ja käydä vuoropuhelua.¹² Koska Lissabonin strategia on keskipitkän aikavälin ohjelma, vuoropuhelun ja yhteydenottojen on oltava säännöllisiä.
- Johdonmukaisena voidaan pitää myös sitä, että komissio ja jäsenvaltiot aloittavat (yhteiset ja kahdenväliset) keskustelut siitä, kuinka kansallisia uudistusohjelmia voidaan vahvistaa ja kehittää kansallisten perinteiden pohjalta. Näin voidaan ottaa paremmin huomioon paitsi yhteisön ulottuvuus, myös muiden jäsenvaltioiden tekemien poliittisten päätösten vaikutukset. Komissio toimii tämän prosessin organisaattorina. Komissio pyrkii samalla etsimään edelleen keinoja parantaa panostaan kumppanuuden onnistumiseen. Jäsenvaltioiden, jotka eivät ole vielä vahvistaneet tulevia T&K-menoja ja/tai työllisyysastetta koskevia tavoitteitaan, olisi vahvistettava ne ennen kevään 2006 Eurooppa-neuvoston kokousta.
- Jäsenvaltioiden olisi varmistettava johdonmukaisuus kansallisten uudistusohjelmiensa ja uusien rahoitusnäkymien mukaisesti saatavan koheesiorahoituksen ja maaseudun kehittämistä tukevan rahoituksen käytön välillä. Jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon rakennerahastoista lyhyellä aikavälillä tehtävien määrärahasiirtojen makrotaloudelliset vaikutukset erityisesti silloin, kun kyseiset siirrot ovat useita prosenttiyksikköjä suhteessa BKT:hen. Komissio tekee tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa näiden laatiessa kansallisia strategisia viitekehyksiään sen varmistamiseksi, että uusissa koheesiopoliittisissa ohjelmissa otetaan huomioon kansallisiin uudistusohjelmiin sisältyvät painopistealueet ja jaksossa 3 esitelty neljä ensisijaista toimenpidettä. Jäsenvaltioissa olisi otettava käyttöön asianmukaiset järjestelyt näiden prosessien koordinoimiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla. Uusia jäsenvaltioita kannustetaan käyttämään uusien koheesio-ohjelmien puitteissa rakennerahastoista myönnettäviä varoja Lissabonin

¹² UNICE ja ETUC ilmoittivat 15. maaliskuuta 2005 antamassaan lausunnossa suhtautuvansa myönteisesti uuden Lissabonin strategian käynnistämiseen ja sitoutuvansa aktiivisesti tukemaan kasvu- ja työllisyysohjelmaa. Ne sopivat äskettäin vuodet 2005–2008 kattavasta työohjelmasta strategian tukemiseksi.

tavoitteita tukeviin toimenpiteisiin. Tästä on jo sovittu 15 vanhan jäsenvaltion (EU-15) osalta¹³.

- Kansallisiin uudistusohjelmiin sisältyy runsaasti mielenkiintoisia toimintamalleja, joiden pohjalta jäsenvaltioiden olisi vaihdettava kokemuksia. Komissio kartoittaa erityisiä politiikanaloja, joilla mahdollisuudet kokemustenvaihtoon ovat erityisen hyvät, ja järjestää kokouksia jäsenvaltioiden edustajien kanssa toimintaideoista käytäviä keskusteluita varten. Jäsenvaltioiden olisi pyrittävä soveltamaan muihin kansallisiin uudistusohjelmiin sisältyviä erityisen lupaavia toimintaideoita. Komission ja jäsenvaltioiden olisi myös varmistettava, että EU:n avoin koordinointi koulutuksen sekä sosiaalisen suojelun ja osallisuuden aloilla saavat vahvan jalansijan.

Jäsenvaltioita kehoitetaan ottamaan edellä esitetyt seikat huomioon laatiessaan kansallisia vuosikertomuksiaan myöhemmin tämän vuoden aikana.

4.2. Yhteisön toiminnan toteutus

- Neuvoston, Euroopan parlamentin ja Euroopan komission olisi viimeisteltävä rahoitusnäkymät vuosiksi 2007–2013 ja neuvoston ja Euroopan parlamentin olisi vahvistettava tarvittavat säädökset mahdollisimman pian, jotta kasvua ja työllisyyttä koskevan ohjelman toteutus voitaisiin aloittaa vuoden 2007 alusta.
- Yhteisön toimielinten on aloitettava pikaisesti yhteisön Lissabon-ohjelman mukaiset toimenpiteet ja erityisesti toimenpiteet, jotka tarvitaan Eurooppa-neuvoston tekemien päätösten panemiseksi täytäntöön jaksossa 3 ehdotettujen neljän toimenpiteen osalta. Komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden (ja kansallisten Lissabon-koordinaattoreiden) kanssa varmistaakseen, että toimenpiteet voidaan toteuttaa kokonaisuudessaan vuoden 2007 loppuun mennessä. Komissio laatii tätä silmällä pitäen toimintasuunnitelmaehdotuksen, jossa määritetään tarvittavat toimenpiteet ja määrääjat niiden toteuttamiselle. Komissio yksilöi jäsenvaltioiden kansallisten ohjelmien toteutuksesta laatimansa seuraavan arvioinnin perusteella toimenpiteet, jotka tarvitaan jäsenvaltioiden pyrkimysten täydentämiseksi, ja päivittää yhteisön Lissabon-ohjelmaa sen mukaisesti.

Komissio luo katsauksen sekä yhteisön Lissabon-ohjelman että kansallisten uudistusohjelmien edistymiseen kertomuksessaan kevään 2007 Eurooppa-neuvostolle.

4.3. Kaikkien osapuolten mobilisointi tukemaan yhteisiä tavoitteita

- Parlamentin, komission, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean, alueiden komitean, jäsenvaltioiden, alueellisten ja paikallisten toimijoiden, kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten on toteutettava kattavia viestintätoimia kansallisten uudistusohjelmien sekä kasvua ja työllisyyttä edistävien yhteisön toimien tunnettuuden ja suosion lisäämiseksi. Euroopan kansalaisten edustajana Euroopan parlamentti on keskeisessä asemassa tässä viestintätoiminnassa, joka olisi sovitettava tiiviisti yhteen Euroopan tulevaisuudesta käytävien kansallisten ja alueellisten keskusteluiden kanssa.

¹³ Lähentymistavoitteeseen osoitettavien varojen osuus kokonaisrahoituksesta olisi oltava vähintään 60 prosenttia ja alueelliseen kilpailukykytavoitteeseen osoitettavien varojen 75 prosenttia.

- Työmarkkinaosapuolia kehoitetaan osallistumaan aktiivisemmin uudistetun Lissabonin strategian kehittämiseen ja toteutukseen erityisesti tekemällä yhteisiä ehdotuksia tavoista, joilla ne voivat vaikuttaa suoraan strategian onnistumiseen. Komissio ehdottaa, että unionin puheenjohtajavaltio järjestää ylimääräisen sosiaalipoliittisen huippukokouksen, jossa kartoitetaan konkreettisia toimia tässä tiedonannossa ehdotettujen toimenpiteiden viemiseksi eteenpäin ja pohditaan, kuinka globalisaation ja väestömuutosten vaikutusta uusien ja parempien työpaikkojen luomiseen voitaisiin lieventää.

Lisäys

Havainnollistavia esimerkkejä kasvu- ja työllisyystavoitteita tukevista jäsenvaltioiden politiikoista ja toimenpiteistä erityisesti jaksossa 3 yksilöidyillä neljällä painopistealalla

T&K ja innovaatiot

Noin puolet jäsenvaltioista käyttää verokannustimia yksityisen tutkimus- ja kehitystoiminnan edistämiseen ja useat muutkin jäsenvaltiot aikovat ottaa sellaisia käyttöön. Espanja harkitsee veronalennusten myöntämistä T&K-toimintaan investoiville yrityksille, kuten Alankomaissa jo tehdään. Unkari aikoo yksinkertaistaa verovähennysjärjestelmäänsä ja Ranska puolestaan aikoo kolminkertaistaa tutkimustoiminnalle myöntämänsä verohyvytykset vuoteen 2010 mennessä.

Espanja, Tanska ja Viro ovat luoneet erityisohjelmia, joilla tutkijoiden määrää yrityksissä pyritään lisäämään. Saksa on käynnistänyt huippuosaamista koskevan aloitteen ("Exzellenzinitiative") korkeakouluissa tapahtuvan huippututkimuksen edistämiseksi. Aloitteen tavoitteena on kehittää eräistä Saksan korkeakouluista tieteellisen tutkimuksen johtavia keskuksia kansainvälisellä tasolla.

Italia kehittää parhaillaan opetuksen ja tutkimuksen osaamiskeskuksia, joihin kuuluu muun muassa Euro-Välimeri-alueen korkeakoulujen etäopiskelujärjestelmä, ja edistää opettajien ja opiskelijoiden liikkuvuutta koko Välimeren alueella. Espanja ja Portugali ovat perustaneet yhteisen tutkimusinstituutin.

Slovakia, Espanja ja Ranska suunnittelevat ottavansa käyttöön seuranta- ja arviointijärjestelmiä julkisten T&K-varojen tehon parantamiseksi.

Ranskassa ollaan perustamassa kilpailukykyä edistäviä keskuksia ("Pôles de Compétitivité") julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä. Nämä keskuksat tukevat ja koordinoivat erilaisten toisiaan täydentävien toimintalinjojen kehittämistä yrityksiä varten. T&K-toiminta on tässä keskeisellä sijalla. Slovenian hiljattain käynnistämä klusterialoite on jo tuottanut lupaavia tuloksia: vuoteen 2004 mennessä oli saatu perustettua 18 klusteritoimistoa helpottamaan 350 yrityksen ja 40 koulutus-/tutkimusinstituutin välistä yhteistyötä. Liettuan viranomaiset taas ovat perustamassa teknologiainstituuttia, jonka tehtävänä on auttaa yrityksiä tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovaatioiden alalla.

Irlannissa on ryhdytty edistämään julkisen tutkimuksen tulosten kaupallista hyödyntämistä. Tarkoituksena on myöntää lisenssejä yksityiselle sektorille tai auttaa tutkijoita kehittämään ideoistaan myyntikelpoisia ja saavuttamaan kaupallista menestystä.

Italia pyrkii korjaamaan teollis- ja tekijänoikeuksien alalla havaittuja puutteita toimenpidekokonaisuudella, jonka tarkoituksena on parantaa yritysten patentointivalmiuksia, ja vähentämällä patentoinnista aiheutuvia kustannuksia. Saksassa aiotaan kehittää edelleen patentointivirastoja ("Patent- und Verwertungsagenturen") ja lisätä niiden määrää. Belgiassa liittohallitus, Euroopan patenttiovirasto, tutkimuskeskukset ja korkeakoulut pyrkivät yhteistyössä tukemaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä teollis- ja tekijänoikeusjärjestelmän käytössä. Latvia on kehittänyt julkisen tukiohjelman teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun ja kunnioittamisen tehostamiseksi ja lisätäkseen näiden oikeuksien tuntemusta yritysten keskuudessa.

Liiketoimintaympäristön ja markkinoiden toiminnan parantaminen

Latvia on antanut vakaan poliittisen sitoumuksen yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanosta. Se on asettanut tämän sitoumuksen tueksi konkreettisia tavoitteita ja määräaikoja varmistaakseen sisämarkkinadirektiivien nopean ja asianmukaisen saattamisen osaksi kansallista lainsäädäntöä. Irlanti on tehostanut kansallisia menettelyjä, joiden avulla valvotaan yhteisön direktiivien täytäntöönpanoa. Jotta lainsäädännöstä ei tulisi liian monimutkaista, useat jäsenvaltiot pyrkivät aktiivisesti rajoittamaan uusien säännösten lisäämistä yhteisön direktiivien täytäntöönpanon yhteydessä (Itävalta, Alankomaat). Eräät jäsenvaltiot ovat puolestaan ottaneet käyttöön nopeutettuja menettelyjä täytäntöönpanon viivästyksen välttämiseksi (Italia, Ranska).

Monet jäsenvaltiot ovat edistyneet hyvin sähköisten viranomaispalvelujen toteuttamisessa, esimerkiksi keskitettyjen palvelupisteiden perustamisessa yritysten ja kansalaisten tiedusteluja varten (Belgia, Viro, Suomi, Ranska, Irlanti, Italia, Puola, Portugali). Tämä vähentää paperityötä ja lyhentää merkittävästi vastaamiseen kuluva-aikaa. Yrityksen voi perustaa alle kahdessa viikossa Tanskassa, Ranskassa, Alankomaissa, Italiassa ja Suomessa. Ensimmäisen työntekijän palkkaaminen edellyttää vain yhden menettelyn noudattamista Liettuaissa; Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Ruotsissa ja Irlannissa tarvitaan kaksi menettelyä.

Monet jäsenvaltiot (Itävalta, Belgia, Kypros, Tšekki, Tanska, Viro, Ranska, Saksa, Liettua, Luxemburg, Alankomaat, Portugali, Slovenia, Yhdistynyt kuningaskunta) ovat laatimassa tai aikovat laatia selvityksiä lainsäädännöstä johtuvista hallintokustannuksista. Merkittävä osa näistä maista käyttää tarkoitukseen Alankomaissa alun perin kehitetyn standardikustannusmallin muunnelmia. Tämän mallin piirteistä saatiin vaikutteita myös komission neuvostolle ja jäsenvaltioille lokakuussa 2005 esittämän EU:n yhteisen metodiikan keskeisiin osiin. Viisi maata (Tšekki, Tanska, Alankomaat, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta) on myös asettanut määrällisiä tavoitteita hallintokustannusten vähentämiselle (vähennystavoitteet vaihtelevat 20 prosentista 25 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä).

Kahdeksan jäsenvaltiota (Itävalta, Viro, Saksa, Italia, Puola, Slovenia, Espanja ja Yhdistynyt kuningaskunta) suunnittelee yksinkertaistamisohjelmien käynnistämistä niiden neljän jäsenvaltion (Tanska, Irlanti, Luxemburg, Ruotsi) lisäksi, jotka ovat jo tehneet niin. Näissä ohjelmissa keskitytään erityisesti verotusta, tilintarkastusta, yrityksen perustamista, maksukyvyttömyyttä sekä työntekijöiden ja kuluttajien suojelua koskevaan lainsäädäntöön.

Monet maat, muun muassa Irlanti ja Alankomaat, ovat poistaneet markkinoillepääsyn erityisrajoitukset vapaiden ammattien, rahoituspalveluiden ja energiamarkkinoiden osalta. Slovakia pyrkii selvittämään sähkömarkkinoiden avaamista vaikeuttavat esteet ja valmistelevaan toimenpiteitä niiden poistamiseksi. Lisäksi se aikoo ryhtyä toimiin kilpailun tehostamiseksi rahoituspalveluiden alalla. Yhdistynyt kuningaskunta toteuttaa toimenpiteitä kilpailun edistämiseksi oikeudellisten palveluiden alalla. Viro aikoo ryhtyä soveltamaan aktiivista kilpailupolitiikkaa, johon kuuluvat alakohtaiset analyysit ja kilpailulainsäädännöstä tiedottaminen. Tanskassa käydään läpi kansallista lainsäädäntöä tarkoituksena poistaa tuontia ja maahan tehtäviä sijoituksia koskevat esteet ("Task Force for the Internal Market" – TIM).

Kypros aikoo arvioida kaikki nykyiset ja uudet tukijärjestelmät tarkistaakseen, ovatko ne riittäviä markkinahäiriöihin vastaamiseksi. Suomi aikoo tarkastella tukipolitiikkaansa pitäen tavoitteena tukien kokonaismäärän vähentämistä ja sen varmistamista, että tuet eivät vääristä kilpailua.

Slovakia on tehnyt aloitteen Keski-Euroopan arvopaperipörssin perustamisesta. Tavoitteena on osakemarkkinoiden puutteen korjaaminen sekä Slovakiassa että naapurimaissa. Unkaria ja Tšekkiä on pyydetty mukaan hankkeeseen. Slovakian omat markkinat ovat liian pienet toimivia ja likvidejä osakemarkkinoita varten. Tämän vuoksi tarvitaan usean maan yhteistyötä.

Portugalilla on suunnitteilla useita yritysten kansainvälistymistä tukevia ohjelmia. Lisäksi se on toteuttamassa erityisohjelmaa teollisuuden muutos- ja rakenneuudistusprosessin nopeuttamiseksi.

Liettua aikoo järjestää mainoskampanjoita, joissa esitellään menestyviä yrityksiä; näin pyritään kohentamaan yrittäjyyden imagoa suuren yleisön keskuudessa. Yhdistyneen kuningaskunnan kouluissa tarjotaan kaikille 14–16-vuotiaille oppilaille yhteensä viiden päivän mittaisia ”yrittäjäkursseja”. Espanjassa aiotaan hälventää epäonnistumisen häpeään liittyviä pelkoja siten, että kaikkien kouluasteiden oppilaille annetaan mahdollisuus opiskella yrittäjyyden merkitykseen ja konkurssiin liittyviä asioita.

Eräät maat ovat myös käynnistäneet kiinnostavia hankkeita pienten ja keskisuurten yritysten pääomansaannin helpottamiseksi: esimerkkeinä voidaan mainita Tšekin KAPITAL-ohjelma, Suomen PreSpeed-paketti ja Yhdistyneen kuningaskunnan Enterprise Capital Funds -ohjelma. Tanska aikoo myöntää verohelpotuksia kasvuyrityksille. Verohelpotuksia aletaan myöntää, kun yritys ensimmäistä kertaa tuottaa voittoa, ja niitä saa kolmen vuoden ajan.

Työllisyys, julkisen talouden kestävyys ja väestökehitys

Useat jäsenvaltiot ovat parantaneet julkisen taloutensa laatua kansalliset erityistavoitteensa huomioon ottaen ja tavoitteenaan kehittää taloutensa pitkän aikavälin potentiaalia. Esimerkiksi Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta, Irlanti ja Suomi ovat lisänneet huomattavasti julkisia koulutusmenoja pyrkien näin parantamaan tuottavuutta ja työvoiman työllistettävyyttä.

Useat jäsenvaltiot ovat parantaneet eläkejärjestelmiensä rahoituksen kestävyyttä. Belgia, Espanja, Ranska, Itävalta, Portugali ja Suomi ovat vahvistaneet eläkemaksujen ja -etuuksien välistä yhteyttä esimerkiksi tekemällä työssäolovuosien määrästä henkilön ikää tärkeämmän eläkkeelle siirtymisen perusteen tai sallimalla tavanomaista varhaisemman tai myöhäisemmän eläkkeelle jäämisen ja tätä vastaavat muutokset etuuksiin.

Tietyt uudet jäsenvaltiot (Viro, Latvia, Liettua, Puola, Unkari ja Slovakia) ovat eriyttäneet eläkejärjestelmiin liittyviä riskejä siirtämällä osan lakisääteisestä julkisesta eläketurvasta yksityisiin eläkejärjestelmiin. Ruotsi, Italia, Latvia ja Puola ovat perustaneet järjestelmiä, joissa eläke-etuudet ovat suoraan riippuvaisia työvuosien aikana maksetuista eläkemaksuista ja myös odotettavissa olevasta eliniästä eläkkeelle siirryttäessä. Ranska on päättänyt lisätä täyden eläkkeen edellytyksenä olevien työssäolovuosien määrää elinajan odotteen nousua vastaavasti. Saksa on ottanut julkisen eläkejärjestelmänsä indeksiin sitomisessa käyttöön kestävyystekijän, jonka vaikutuksesta indeksiin sitominen riippuu työntekijöiden ja eläkeläisten määrän suhteesta. Tällaiset muutokset ovat parantaneet eläkejärjestelmien rahoituksen kestävyyttä, vaikkakin väestön ikääntyminen merkitsee sitä, että haasteita on vielä jäljellä.

Eläkeuudistuksilla on ollut merkittävä vaikutus ikääntyvien työntekijöiden työllisyysasteen huomattavaan kohoamiseen joissakin jäsenvaltioissa vuodesta 2000 alkaen. Esimerkiksi

Suomessa ikääntyvien työntekijöiden työllisyysaste on noussut merkittävästi (35 prosentista 50,9 prosenttiin vuosina 1995–2005). Tämä on tulosta eläkejärjestelmän muutoksista, täsmäkoulutuksesta, huomion kiinnittämisestä ikääntyvien työntekijöiden viihtymiseen työpaikalla ja matalapalkkaisten työpaikkojen tukemisesta erityistoimin.

Irlannin Skill-nets-ohjelma tarjoaa yrityksille helpon väylän joustavaan, innovatiiviseen ja kustannustehokkaaseen koulutukseen. Tämän hankkeen avulla on voitu kehittää jo noin 30 000 työntekijän ammattitaitoa. Viro suunnittelee ammattikoulutuksen uudistamista ja Luxemburg puolestaan aikoo perustaa epävirallisen oppimisen tunnustamisjärjestelmän.

Itävalta aikoo saada täytetyksi 5 000 avointa työpaikkaa, joihin on vaikea saada työntekijöitä alhaisen palkan vuoksi (mikä usein johtuu siitä, että kyse on osa-aikatyöstä). Uudessa ”Kombi-Lohn”-järjestelmässä sekä työnantajalle että työntekijälle koituu etuja tällaisen avoimen työpaikan täyttämisestä. Kohderyhmänä ovat nuoret, jotka ovat olleet työttöminä yli 6 kuukautta, sekä yli vuoden työttömänä olleet ikääntyvät työntekijät.

Alankomaat on ryhtynyt konkreettisiin toimenpiteisiin kannustaakseen työntekijöitä jakamaan työhön, erilaisiin hoivatehtäviin ja koulutukseen kuluvan ajan tasaisemmin kautta elämänsä. Uusi vapaaehtoinen säästöjärjestelmä antaa työntekijöille mahdollisuuden säästää tietty prosenttiosuus palkastaan käytettäväksi erilaisten erityislomajaksojen kuten hoito- tai opiskeluvapaan kattamiseen. Tätä säästämistä tuetaan veroetuuksilla.

Slovakia pyrkii parantamaan työ- ja yksityiselämän välistä tasapainoa nuorissa perheissä. Koulujen ja esikoulujen aukioloaukoja pidennetään. Valtio tukee pienille lapsille tarkoitettujen uusien päiväkotien perustamista, helpottaa osa-aikatyön tekemistä ja on luonut yksilöllisiä tukiohjelmia naisille, jotka palaavat työmarkkinoille äitiys- ja vanhempainloman jälkeen.

Kreikassa on annettu uusi laki, jolla uudistetaan kansallista elinikäisen oppimisen järjestelmää. Kansallisten toimenpiteiden koordinoinnista, yritysten tarpeista lähtevän koulutuksen edistämisestä, parhaiden käytänteiden soveltamisesta ja syrjäytymisen torjumisesta vastaa jatkossa tarkoitusta varten perustettu komitea.

Energia ja ympäristöteknologiat

Pohjoismaat ovat perustaneet yhdenmetyt markkinat sähkön myyntiä ja ostamista varten. Alankomaiden ja Norjan, Suomen ja Viron sekä Tanskan ja Ruotsin väliset lisäyhteydet helpottavat tulevaisuudessa kauppaa ja edistävät sähköntuotantoa myös vaihtoehtoisista energialähteistä (esim. vesi- ja tuulivoima), millä voidaan vähentää haitallisia päästöjä.

Itävalta, Tšekki, Kypros, Malta ja Yhdistynyt kuningaskunta aikovat käyttää julkisia hankintoja apuna edistääkseen ympäristöteknologioita ja energiatehokkuutta. Saksassa energiansäästöä rakennuksissa edistetään erilaisin kannustimin ja käynnissä on mittava saneerausohjelma. Kypros on laatinut konkreettisen suunnitelman ja aikataulun ympäristölle haitallisten tukien muodostamaan ongelmaan puuttumiseksi. Tarkoituksena on tarkastella näitä tukia ja joko uudistaa tai poistaa ne.

Ruotsi aikoo purkaa riippuvuutensa fossiilisista polttoaineista vuoteen 2020 mennessä. Tässä tarkoituksessa Ruotsi aikoo soveltaa ympäristöveroja, tukea tuulivoiman käyttöä ja jakaa nk. vihreitä sähkösertifikaatteja. Näillä sertifikaateilla varmistetaan, että tietty osa kulutetusta sähköstä on tuotettu uusiutuvista energialähteistä. Tanskan ja Ruotsin verovalikoimaan

kuuluu jo runsaasti ympäristöveroja ja niitä aiotaan kehittää edelleen. Viro aloitti tänä vuonna kunnianhimoisen ympäristöverouudistuksen, jonka tavoitteena on vähentää työn verotusta ja siirtyä yhä enemmän kulutuksen ja saastepäästöjen verotukseen, millä voidaan edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Saksan, Espanjan ja Tanskan kansalliset ja alueelliset tukiohjelmat tuulivoiman edistämiseksi alkavat tuottaa tulosta. Saksassa sijaitsee yli kolmannes maailman tuulivoimakapasiteetista; Espanjan sähköntuotannosta puolestaan 6,5 prosenttia tapahtuu tuulivoimalla. Tanskan tuulivoimateollisuus on suuri kaupallinen menestys. Ala on kasvanut nopeammin kuin mikään muu elinkeinoala, ja tanskalaiset turbiinit hallitsevat tällä hetkellä maailmanmarkkinoita. Tuulivoimateollisuus työllistää Tanskassa yli 20 000 henkilöä. Yhdistynyt kuningaskunta neuvottelee öljyntoimittajien kanssa bensiiniin lisättävien biopolttoaineiden osuuden nostamisesta.